

Samfundsøkonomiske konsekvenser af varierende antagelser om udviklingen i fremtidens ældreomkostninger¹

23. september 2019

1. Indledning

Nedenfor belyses de samfundsøkonomiske konsekvenser af varierende antagelser vedrørende den fremtidige udvikling i ældreomkostningerne. Udviklingen i ældreomkostningerne er dels fastlagt ud fra antagelser vedrørende udviklingen i de gennemsnitlige omkostninger pr. person og dels ud fra antagelser vedrørende omfanget af mervækst.

Udviklingen i de gennemsnitlige ældreomkostninger pr. person antages i grundforløbet at være fastlagt af befolkningens ændrede sammensætning på antal år-til-død. Det forventede fald i dødeligheden fører for en given alder alt andet lige til, at befolkningsandelen med færre end tre tilbageværende leveår falder over tid. Omvendt øges andelen, der har tre eller flere år tilbage at leve i. Eftersom de højeste omkostninger typisk knytter sig til de sidste leveår, dvs. terminalstadiet, vil ændringen i dødelighedsmønsteret betyde, at den gennemsnitlige aldersbetingede ældreomkostning falder over tid på grund af sammensætningseffekter.

Under antagelse om usund aldring, dvs. konstante standarder, antages det modsat, at de gennemsnitlige ældreomkostninger for en given aldersgruppe er konstante over tid. Fuld sund aldring indregner som grundforløbet det forventede fald i dødeligheden over tid, når de gennemsnitlige udgifter skal beregnes. De fremtidige gennemsnitlige ældreomkostninger er her fastlagt på baggrund af den aldersbetingede forventede ændring i restlevetiden over tid. Som i grundforløbet fører dette typisk til et fald i de gennemsnitlige omkostninger pr. person – dog af større omfang end befolkningens ændrede sammensætning på år-til-død giver anledning til i grundforløbet.

Undersøgelsen omfatter et grundforløb og syv alternative scenarier, hvor strukturen i de bagvedliggende antagelser er omfattet i Tabel 1.1 nedenfor. Forudsætningen om 0 pct. mervækst evalueres således i alle scenarier, mens betydningen af 0,1 pct. point og 0,2 pct. point mervækst alene belyses i sammenhæng med aldersstrukturen i grundforløbet.

¹ Beregningen er bestilt af Forsikring & Pension.

Tabel 1.1. Oversigt over alternative scenarier.

		Antagelse om mervækst i plejebolig- og hjemmeplejeudgifter			
		0,3 %-point mervækst fra 2025-2049	0,0 %-point mervækst fra 2025-2124	0,1 %-point mervækst fra 2025-2124	0,2 %-point mervækst fra 2025-2124
Demografisk Antagelse	År-til-død	Scenarie A1 (grundforløb)	Scenarie A2	Scenarie A3	Scenarie A4
	Konstante standarder (usund aldring)	Scenarie B1	Scenarie B2		
	Fuld sund aldring	Scenarie C1	Scenarie C2		

Anm.: De alternative scenarier er defineret af Forsikring & Pension.

Konsekvenserne for den finanspolitiske holdbarhed er opsummeret i Tabel 1.2. Tabellen indeholder den finanspolitiske holdbarhedsindikator i en pilotversion af DREAMs langsigtede økonomiske fremskrivning 2019 (kaldet DREAMs grundforløb), F&Ps grundforløb (der beskrives i afsnit 3 samt afsnit 4.2) samt i de syv alternative eksperimenter. Hvis holdbarhedsindikatoren er nul, betyder det, at finanspolitikken er holdbar. Holdbarhedsindikatoren er positiv og stort set den samme i DREAMs og F&Ps grundforløb, hvorfor det vurderes, at den danske finanspolitik er overholdbar.

Scenarierne baseret på antagelsen om konstante standarder (B1 og B2) afstedkommer en forværring af holdbarheden, hvilket også gør sig gældende for grundforløbet kombineret med en vedvarende mervækst på 0,2 pct. point (A4). For de øvrige scenarier er der tale om en forbedring af holdbarheden. Scenarie C2 repræsenterer den største forbedring af holdbarheden med 0,64 pct. af BNP svarende til en årlig forbedring af den primære saldo på godt 14 mia. kr. i 2018-niveau.

Tabel 1.2. Den finanspolitiske holdbarhed og ændringer relativt til F&Ps grundforløb.

	Holdbarhedsindikator		Ændring ift. F&Ps grundforløb	
	Procent af BNP	Årligt beløb	Procent af BNP	Årligt beløb
DREAM grundforløb	1,3	28,42 mia. kr.	-	-
F&Ps grundforløb (Scenarie A1)	1,2	27,54 mia. kr.	-0,04*	-0,88 mia. kr.*
Scenarie A2	1,5	32,73 mia. kr.	0,23	5,19 mia. kr.
Scenarie A3	1,2	27,67 mia. kr.	0,01	0,13 mia. kr.
Scenarie A4	1,0	22,16 mia. kr.	-0,24	-5,38 mia. kr.
Scenarie B1	0,8	17,46 mia. kr.	-0,45	-10,08 mia. kr.
Scenarie B2	1,1	23,35 mia. kr.	-0,19	-4,19 mia. kr.
Scenarie C1	1,7	37,10 mia. kr.	0,43	9,56 mia. kr.
Scenarie C2	1,9	41,63 mia. kr.	0,64	14,09 mia. kr.

Anm.: Grundforløbet er DREAMs langsigtede økonomiske fremskrivning 2018. Det årlige beløb angiver holdbarhedsindikatoren omregnet til en permanent årlig ændring i den primære saldo opgjort i 2018-niveau. Foreløbigt BNP for 2018 er 2.218,3 mia. kr. (løbende priser). *) For F&Ps grundforløb er ændringen angivet relativt til DREAMs grundforløb

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Papiret er organiseret som følger: I det følgende afsnit præsenteres de overordnede tekniske forudsætninger, mens F&Ps grundforløb beskrives fra et finanspolitisk og makroøkonomisk synspunkt i afsnit 3. Forudsætningerne knyttet til udviklingen i det individuelle offentlige forbrug i alternativscenarierne er beskrevet nærmere i afsnit 4 sammen med en uddybende beskrivelse af modelleringen af ældreudgifterne i grundforløbet. I afsnit 5 og afsnit 6 belyses de makroøkonomiske og finanspolitiske resultater af henholdsvis de demografiske antagelser vedrørende udviklingen i de gennemsnitlige omkostninger (scenarierne A1, B1 og C1) og resultaterne af mervækstkorrektionerne i de resterende scenarier. Afslutningsvist følger et appendiks.

2. Tekniske forudsætninger for beregningerne

Den makroøkonomiske model DREAM er en langsigtet ligevægts-strukturmodel, der har som hovedformål at analysere den langsigtede finanspolitiske holdbarhed, og politikændringers konsekvenser for denne. Når DREAM-modellen bruges til at analysere effekter af ændringer i den økonomiske politik, er det dermed de langsigtede strukturelle ændringer, der analyseres, hvorimod kortsigtede og konjunkturafhængige effekter ikke medtages i analysen. Den nyeste DREAM-model er kalibreret via nationalregnskabet fra 2014, hvor nationalregnskabet inden kalibreringen er blevet rensset for konjunkturafhængige effekter. Den økonomiske krise er indarbejdet i modellen via Finansministeriets fremskrivning til 2025 ved at tillade, at en række af modellens parametre, der beskriver modellens økonomiske struktur og agenternes adfærd, må afvige fra deres strukturelle niveau. Fra 2025 tilpasses parametrene gradvist til DREAMs strukturelle niveauer.

Det i nærværende beregninger anvendte grundforløb er baseret på en pilotversion af DREAMs nyeste grundforløb, jf. DREAM (2019)². Pilotversionen bygger på Finansministeriets mellemfristede fremskrivning til 2025 fra august 2018, jf. Finansministeriet (2018)³. Grundforløbet medtager dermed alt politik, der var vedtaget i august 2018.

Det offentlige forbrug tilpasses afsatte midler til offentligt forbrug samt reserve til øvrige prioriteringer. Det individuelle offentlige forbrug antages at følge den demografiske udvikling korrigeret for den forventede udvikling i befolkningens fordeling på antal år til dødstidspunktet. Herudover antages udgifterne tillagt trendvækst og inflation. For udgifter til sundhed og ældrepleje gælder, at der forventes en årlig mervækst på 0,3 pct. point til trendvæksten i perioden 2025 til 2050⁴. Rapporteringen og den grafiske fremstilling af udviklingen i det individuelle offentlige forbrug vil i det følgende typisk enten repræsentere det rene demografiske træk (den demografiske udvikling og de ikke-konjunkturrensede gennemsnitsudgifter) eller den

² DREAM (2019): *Langsigtet økonomisk fremskrivning 2019*. København. Pilotversionen er baseret på den demografiske udvikling i Befolkningsfremskrivning 2018. I den endelige version af LØF 2019 indregnes Befolkningsfremskrivning 2019.

³ Finansministeriet (2018): *Opdateret 2025-forløb – Grundlag for udgiftslofter 2022*. København.

⁴ Dette simulerer en videreførelse af den gennemsnitlige historiske tendens i perioden 1993-2008 for udgifter relateret til sundhed og ældrepleje, jf. Hansen, M.F. & Pedersen, L. H. (2010): *Sundhedsudgifter og finanspolitisk holdbarhed, Nationaløkonomisk Tidsskrift 148 (2010): 21-42*.

demografiske udvikling funderet i strukturelle gennemsnitsudgifter og tillagt mervækstbidraget på 0,3 pct. point. Udviklingen er således renset for trendvækst og inflation på henholdsvis 1,5 pct. og 1,75 pct. årligt⁵.

Grundforløbet er i hovedtræk identisk med pilotversionen af DREAMs grundforløb fra foråret 2019, men afviger herfra, idet aldersafhængige omkostninger knyttet til ældrepleje fra og med år 2019 er erstattet med en prognose baseret på registerdata udtrukket af Forsikring og Pension⁶.

Med afsæt i dette grundscenarium udarbejdes en række alternative fremskrivninger omhandlende varierende forudsætninger vedrørende udviklingen i de ældrerelaterede udgifter relativt til grundforløbet.

3. Grundforløbet

Grundforløbet (scenarie A1) beskrives nedenfor med hovedvægt på den makroøkonomiske udvikling og udviklingen i de offentlige finanser.

Makroøkonomisk udvikling

I Tabel 3.1 ses vækstregnskabet for grundforløbet, som dekomponerer væksten i BNP i faste priser. Det ses, at vækstraten forventes at være svagt stigende frem til 2045. Derefter forventes væksten at stabilisere sig omkring 2 procent.

I tabellen ses det, at den underliggende trendvækst giver et konstant bidrag på 1,5 procent. Den konjunkturbetingende produktivitet (i tabellen indgår denne under "demografiske effekter") trækker dog den anden vej i perioden mellem 2018 og 2025.

Tabel 3.1. Vækstregnskab for DREAMs grundforløb, gennemsnitlige årlige vækstrater i procent.

	2018-25	2025-35	2035-45	2045-55	2055-65
BNP i faste priser	1,58	1,76	1,80	2,03	2,02
- Timeproduktivitet	1,03	1,43	1,46	1,47	1,53
- Teknologiske fremskridt	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
- Faktortilpasning	-0,13	-0,13	-0,06	-0,05	-0,02
- Demografiske effekter*	-0,33	0,06	0,03	0,02	0,05
- Samlet antal arbejdstimer	0,54	0,32	0,33	0,55	0,48
- Gennemsnitlig arbejdstid	-0,01	0,07	-0,03	0,04	0,06
- Beskæftigelse	0,55	0,25	0,36	0,51	0,43
- <i>Beskæftigelsesandel</i>	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
- <i>Arbejdsstyrken</i>	0,54	0,25	0,36	0,51	0,42
- <i>Erhvervsfrekvens</i>	-0,03	0,08	-0,03	0,01	0,03
- <i>Forsørgelsesandel</i>	0,09	-0,20	0,16	0,28	0,11
- <i>Samlet befolkning</i>	0,48	0,37	0,23	0,23	0,29

Anm.: * I perioden frem til 2025 påvirkes denne variable ligeledes af konjunkturtilpasningen.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

⁵ Med mindre andet er angivet, er fremstillingen udtryk for det strukturelle demografiske træk kombineret med mervækst i de ældrerelaterede udgifter.

⁶ DREAMs endelige grundforløb er beskrevet i DREAM (2019): *Langsigtet økonomisk fremskrivning 2019*. København.

Det samlede arbejdsomfang målt ved antal arbejdstimer er konstant stigende i hele fremskrivningen. Stigningen er dog knap så kraftig fra 2025 til 2045, hvilket blandt andet hænger sammen med den aldrende befolkning. Endelig skal det bemærkes, at Tabel 3.1 beskriver væksten i Danmarks samlede BNP i faste priser. BNP-væksten per indbygger er lavere, da der er en konstant befolkningsvækst i fremskrivningen. Væksten i BNP per indbygger kan udregnes ved, at man trækker væksten i befolkningen fra væksten i BNP i faste priser. Dermed bliver den gennemsnitlige årlige vækst i real BNP per indbygger på 1,1 procent i perioden 2018 til 2025.

I Tabel 3.2 ses, hvorledes en række makroøkonomiske variable udvikler sig relativt til BNP i grundforløbet. Det private forbrug forventes at stige frem mod 2025 som andel af BNP, hvorefter det stabiliseres. Det offentlige forbrug forventes at udgøre omtrent den samme andel af BNP frem til 2030, hvorefter det individuelle offentlige forbrug forventes at stige, hvilket skyldes alderssammensætningen i befolkningen, samt at der i grundforløbet antages en mer-vækst i sundhedsudgifter og ældreomsorg frem mod 2049. Investeringerne forventes at vokse relativt til BNP frem mod 2025, hvorefter de stabiliseres. Nettoeksporten forventes at være svagt faldende, hvilket skyldes sammensætningen af de andre komponenter.

Beskæftigelsen stiger, hvilket skyldes stigningen i den samlede arbejdsstyrke. Beskæftigelsen stiger både i den private og den offentlige sektor. Stigningen i den offentlige sektor skyldes, at det reale offentlige forbrug stiger i grundforløbet, hvorved den offentlige sektor har brug for mere arbejdskraft. Nettoledigheden forventes at ligge konstant omkring de 3 procent af arbejdsstyrken.

Tabel 3.2. Makroøkonomiske variable for F&Ps grundforløb.

	2018	2025	2030	2040	2050
	Procent af BNP				
Privat forbrug	47,3	50,2	50,6	51,3	51,2
Offentligt forbrug	24,9	24,7	25,3	26,3	26,5
- Individuelt offentligt forbrug	17,8	17,8	18,4	19,4	19,6
- Kollektivt offentligt forbrug	7,1	6,9	6,9	6,9	6,9
Nettoeksport	5,6	1,6	1,4	0,1	0,0
- Eksport	42,6	37,9	38,2	37,3	37,5
- Import	37,0	36,3	36,8	37,2	37,5
Investeringer	22,2	23,4	22,7	22,3	22,3
- Private investeringer	18,8	19,9	19,0	18,3	18,3
- Offentlige investeringer	3,4	3,5	3,7	4,0	4,0
	1.000 personer				
Beskæftigelse	2.756	2.863	2.913	2.981	3.119
- Private sektorer	1.937	2.006	2.029	2.053	2.144
- Offentlige sektor	818	857	884	928	974
	Procent af arbejdsstyrken				
Arbejdsløshed	3,0	2,9	2,9	2,9	3,0

Kilde: *Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.*

Finanspolitisk udvikling

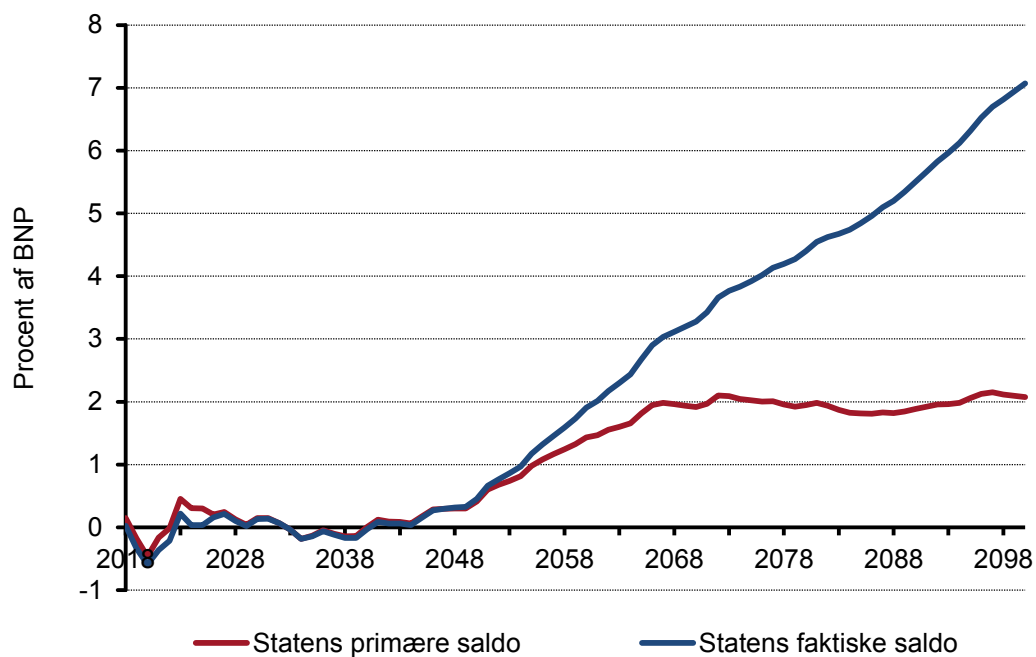
Finanspolitikken vurderes til at være overholdbar i grundforløbet med en holdbarhedsindikator på omkring 1,2 procent af BNP⁷. Finanspolitikken er hovedsageligt overholdbar pga. væsentlige

⁷ Holdbarhedsindikatoren beskrives nærmere i DREAM (2019): *Langsigtet økonomisk fremskrivning 2018*. København.

overskud, som kommer efter 2040 og frem. Udviklingen i statens primære og faktiske saldo kan ses i Figur 3.1. Fra 2025 og frem kan de to saldi betragtes som strukturelle.

Der henvises til DREAM (2019) for en nærmere beskrivelse af den forventede fremadrettede udvikling i statens enkelte indtægts- og udgiftsposter. Udviklingen er stort set den samme i F&Ps grundforløb.

Figur 3.1. Offentlig primær og faktisk saldo.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

4. Antagelser vedrørende udviklingen i det individuelle offentlige forbrug

4.1. DREAMs grundforløb⁸

I henhold til Nationalregnskabet opdeles individuelt offentligt forbrug overordnet i kategorierne sundhed, social omsorg, undervisning samt fritid, kultur mv. Såfremt registerdata for de pågældende udgiftsposter er tilgængeligt, anvendes dette til fordeling af makroudgifterne på køn, alder og oprindelse. Såfremt en given makroudgift ikke kan individualiseres med udgangspunkt i registerdata, fordeles den pågældende post ligeligt på køn, alder og oprindelse⁹.

Som det fremgår af Figur 4.1. varierer de gennemsnitlige udgifter til individuelt offentligt forbrug betydeligt med alderen. Således dominerer trækket for ældre, børn og unge trækket fra personer i den erhvervsaktive alder.

Udgifterne til social omsorg omfatter for aldersgruppen 0-15 år primært udgifter til daginstitutioner. Herefter vil stigningen i posten repræsentere det med alderen øgede behov for hjemmepleje.

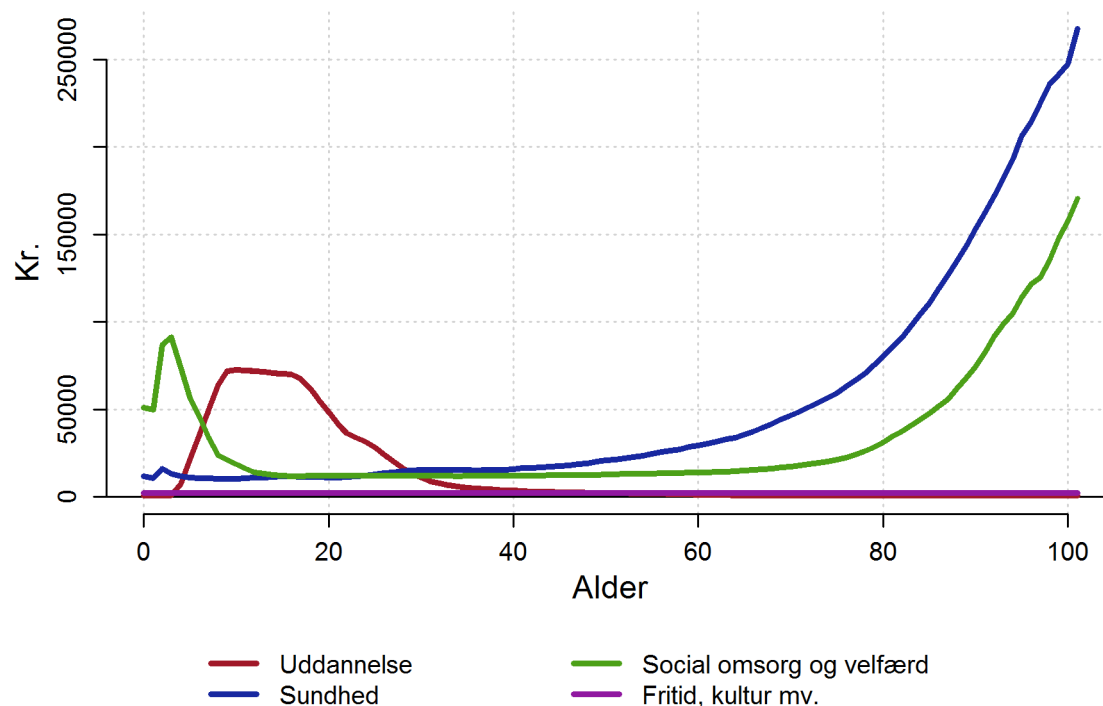
Udgifter til sundhedsområdet omfatter eksempelvis delområderne medicin, hospital, sygesikring og ældrepleje. De gennemsnitlige sundhedsudgifter ligger i basisåret på godt 11.000 kr. frem til 20-års alderen, hvorefter de stiger monotont med alderen. Den gennemsnitlige udgift per person passerer 50.000 kr. ved 72-års alderen for herefter at stige kraftigt. Gennemsnitsudgiften for personer omkring 90 år er godt 150.000 kr., mens en 100-årig i gennemsnit koster næsten 250.000 kr.

Uddannelsesudgifterne ligger på et niveau omkring 70.000 kr. per barn fra 9 til 17-års alderen. For aldersgrupperne herover reduceres den gennemsnitlige uddannelsesudgift per person i takt med, at en stadig større andel af årgangen forlader uddannelsessystemet. Uddannelsesudgifterne afhænger udelukkende af den demografiske udvikling. Da uddannelsesintensiteten i henhold til uddannelsesfremskrivningen forventes at stige i fremtiden, kan den anvendte fremgangsmåde potentielt undervurdere det fremtidige træk på individuel offentlig service til uddannelse.

⁸ Dette afsnit er i overordnede træk en gengivelse af indholdet i kapitel 4.4 i DREAM (2019): *Langsigtet økonomisk fremskrivning 2019*. København, men i modsætning hertil baseret på dødelighedsudviklingen i Befolkningsfremskrivning 2018 og ikke Befolkningsfremskrivning 2019.

⁹ Mikrodata for individualiserbare udgifter skaleres proportionalt til makroudgifterne for de relevante udgiftskategorier i basisåret. Mikrodata udglattes indledende ved brug af fem års glidende gennemsnit på tværs af alder. Endvidere antages samme gennemsnitlige træk for personer over 70 år samt samme gennemsnitlige træk for efterkommere og personer af dansk oprindelse i alle aldersgrupper. Ikke-individualiserbare udgifter fordeles ligeligt på alle personer. Hvis ikke-individualiserbare udgifter under social omsorg og sundhed alternativt fordeles i henhold til samme mønster som de individualiserbare udgifter under de samme kategorier fås alt andet lige en forværring af den finanspolitiske holdbarhed, idet en større andel af udgifterne, så vil tilfalde de ældre aldersgrupper, der forventes at vokse forholdsmæssigt mest fremadrettet.

Figur 4.1. Gennemsnitlige aldersfordelte udgifter til individuel offentlig service, 2014.

Anm: De gennemsnitlige aldersfordelte udgifter er skaleret, så der er overensstemmelse med ikke-konjunkturrensede makrodata i basisårsniveau fra Nationalregnskabet.

Kilde: Egne beregninger på registerdata og Nationalregnskabet 2014.

Under de samlede udgifter til sundhed, social omsorg og uddannelse optræder også et residual, der ikke er individualiserbart og derfor blot er fordelt ligeligt over alder. For udgifter til fritid, kultur mv. er der anvendt samme princip.¹⁰

DREAMs langsigtede økonomiske fremskrivninger er grundlæggende baseret på en antagelse om, at de gennemsnitlige køns-, alders- og oprindelsesfordelte udgifter til individuel offentlig service er konstante gennem fremskrivningen. For udgifter relateret til sundhed og ældrepleje er dette dog en diskutabel forudsætning, hvorfor modelleringen for disse to udgiftsområder afviger fra princippet om konstante standarder. De gennemsnitlige udgifter korrigeres dels for ændringen i befolkningens sammensætning på antal år til dødstidspunktet foranlediget af stigningen i levealderen og dels indlægges et mervækstbidrag, som udtryk for højere udgifter som følge af den teknologiske udvikling og øget efterspørgsel efter sundhedsrelaterede ydelser¹¹. Der er tale om to modsatrettede effekter, idet korrektionen for øget levealder søger at tage højde for, at der

¹⁰ De ligefordelte residualer indgår i de samlede udgifter til hhv. sundhed, uddannelse, social omsorg og kultur afbilledet i Figur 4.1. Den gennemsnitlige ikke-individualiserbare udgift til kultur udgør på tværs af køn og oprindelse ca. 2.200 kr. pr. person i basisåret i 2014-niveau. For social omsorg, sundhed og uddannelse beløber den gennemsnitlige ikke-individualiserbare udgift per person sig til hhv. 11.700 kr., 3.900 kr. og 700 kr.. Dette repræsenterer ca. 59 pct., 15 pct. og 4 pct. af de samlede udgifter til hhv. social omsorg, sundhed og uddannelse. Se bemærkningen om konsekvenserne for den finanspolitiske holdbarhed af dette fordelingsprincip i fodnote 9.

¹¹ Lægevidenskabens teknologiske udvikling vil have tendens til at øge det samlede udgiftstræk. Der er dog her tale om en nettoeffekt. Den teknologiske udvikling vil på den ene side betyde, at der løbende kommer et gradvist større udbud af behandlinger for sygdomme, der ikke tidligere kunne behandles. Når sådanne behandlinger eksisterer, vil der være et betydeligt pres for, at de tages i brug. Samtidig vil nye og bedre, men også dyrere behandlingsformer erstatte kendte og typisk billigere behandlinger. På den anden side vil den teknologiske udvikling foranledige, at kendte teknologier har tilbøjelighed til at blive billigere. Sidstnævnte tendens er dog ikke dominerende i historisk data, hvorfor nettoeffekten af den teknologiske udvikling også i fremskrivningen forventes at være en tendens til højere sundhedsudgifter per borger.

inden for en given aldersgruppe fremadrettet bliver en mindre andel, der trækker på de relativt høje terminaludgifter, der knyttes til behandling inden for de sidste leveår. Gennemsnitsudgiften inden for en aldersgruppe, vil da have tendens til at aftage over tid, hvilket er det samme som, at sundhedsudgifterne inden for en aldersgruppe vokser mindre end proportionalt med befolkningen.

Korrektionen for, at en mindre andel af befolkningen i en given aldersgruppe fremadrettet modtager de relativt høje terminaludgifter, er den samme som anvendes af Finansministeriet. Korrektionen er en såkaldt år-til-død korrektion. Denne er funderet i en antagelse om, at det gennemsnitlige træk per person for en given aldersgruppe afhænger af antallet af år til dødstidspunktet. Denne opdeling tydeliggør, at personer, der befinder sig i den såkaldte terminale fase, gennemsnitligt trækker mere på de individuelle offentlige udgifter til sundhed og ældrerelaterede udgifter end den øvrige befolkning. Eftersom restlevetiden stiger i fremtiden, vil den andel af befolkningen, der er i den terminale fase alt andet lige aftage over tid. Således vil også det gennemsnitlige træk for en given aldersgruppe mindskes med stigende restlevetid. Den gennemsnitlige udgift per person til sundhed og social omsorg vil da aftage gennem fremskrivningen, jf. Figur 4.2¹².

Det samlede demografiske træk til sundheds- og ældrepleje bestemmes i fremskrivningen som produktet af befolkningen fordelt på op til tre år til det forventede dødstidspunkt og den gennemsnitlige udgift per person ligeledes fordelt på antal år til død. Overordnet er den forventede udvikling altså givet ved en sammensætningseffekt. Den isolerede holdbarhedseffekt af denne såkaldte år-til-død korrektion er en forbedring på ca. 1 procent point.

Fra 2025 og 25 år frem tillægges de korrigerede udgiftstyper et mervækstbidrag på 0,3 procent point udover den generelle produktivitetsvækst på 1,5 procent. Dette modellerer en videreførelse af den gennemsnitlige historiske tendens i perioden 1993-2008 for udgifter relateret til sundhed og ældrepleje¹³. Længden af perioden er arbitrært valgt ud fra en antagelse om, at fænomenet set fra et udgiftsstyringsmæssigt synspunkt næppe tillades at fortsætte i al fremtid. Omvendt er det valgt at inddrage et mervækstbidrag, da det ud over det historiske perspektiv er tendensen i de lande, vi typisk sammenligner os med. Efterspørgslen efter sundhedsydelse må alt andet lige formodes ikke at være robust over for vedvarende afvigelser fra internationale standarder.

Da det for øvrige individuelle offentlige forbrugskategorier antages, at det gennemsnitlige træk per person er konstant i fremskrivningsperioden, er det alene befolkningens størrelse og sammensætning på køn, alder og oprindelse, der her bestemmer det samlede demografiske træk.

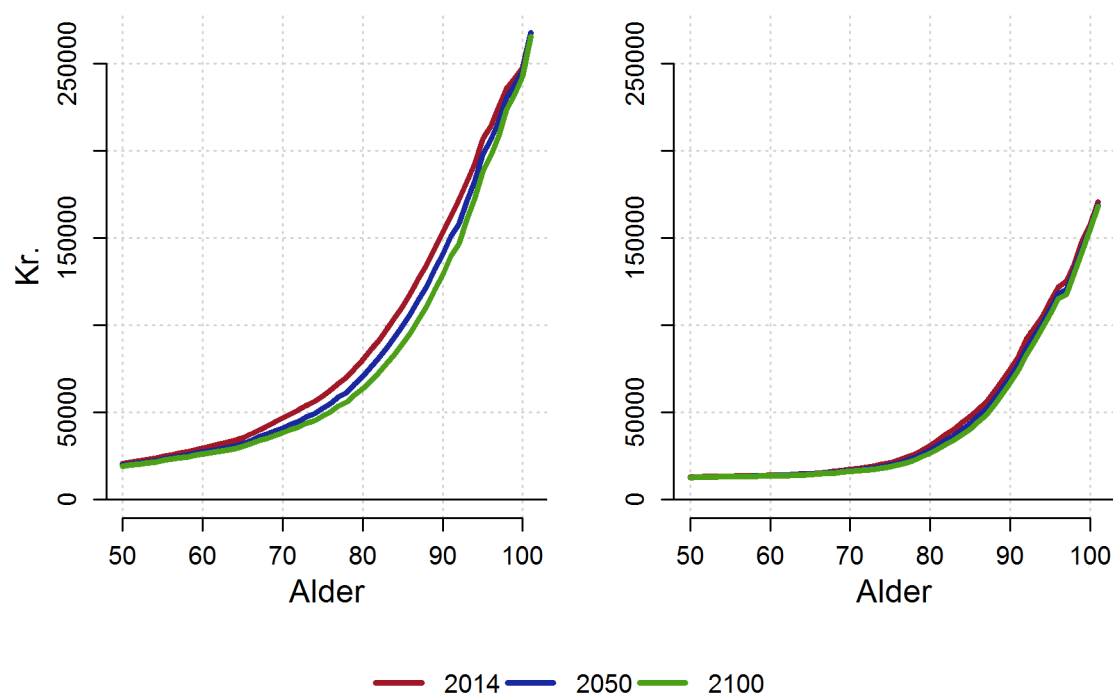
¹² Ændringen i den gennemsnitlige udgift til social omsorg skal tilskrives korrektion for restlevetidsudviklingen i udgifterne til hjemmepleje. Under sundhed korrigeres samtlige individualiserbare udgiftskategorier.

¹³ Hansen, M.F. & Pedersen, L. H. (2010): Sundhedsudgifter og finanspolitisk holdbarhed, Nationaløkonomisk Tidsskrift 148 (2010): 21-42.

Figur 4.2. Fremskrivning af gennemsnitlige aldersfordelte udgifter til sundhed og social omsorg korrigeret for det forventede antal år til død, 2014-niveau.

a) Sundhed

b) Social omsorg og velfærd

Anm.: Det gennemsnitlige træk pr. person er udelukkende afbilledet fra og med 50 års alderen, eftersom der ikke er nævneværdig variation i de gennemsnitlige udgifter fordelt på antal år til dødstidspunktet for yngre aldersgrupper. For udgifter til social omsorg og velfærd er det udelukkende udgifter relateret til ældreområdet, der er korrigeret med befolkningens ændrede sammensætning på restlevetid. De gennemsnitlige aldersfordelte udgifter i basisåret 2014 er skaleret, så der er overensstemmelse med makrodata i basisårsniveau fra Nationalregnskabet.

Kilde: Egne beregninger på Befolkningsfremskrivning 2018, registerdata og Nationalregnskabet 2014.

4.2. F&Ps grundforløb

F&Ps grundforløb afviger fra DREAMs grundforløb ved, at de gennemsnitlige aldersafhængige omkostninger knyttet til ældrepleje fra og med år 2019 er erstattet med en prognose baseret på registerdata udtrykt af Forsikring og Pension. Hensigten hermed er, at der samtidigt kan udtrækkes datakonsistente aldersprofiler vedrørende den år-til-død fordelte prævalens/brugerandel af hjemmepleje og bosætning i plejebolig. Endvidere er antallet af minutter pr. plejeburger af hjemmehjælp opgjort. Parallelt med fremskrivningen af udgifter til ældrepleje, fremskrives forventningen til udviklingen i den gennemsnitlige brugerandel og antal minutter pr. bruger på tværs af år-til-død for udvalgte plejekategorier¹⁴.

For personer i alderen 0-64 år anvendes samme gennemsnitlige udgifter til ældrepleje som i DREAMs grundforløb. For personer i alderen 65-99 år anvendes aldersstrukturen fra Forsikring og Pensions dataudtræk, mens aldersstrukturen fra DREAMs grundforløb anvendes for personer

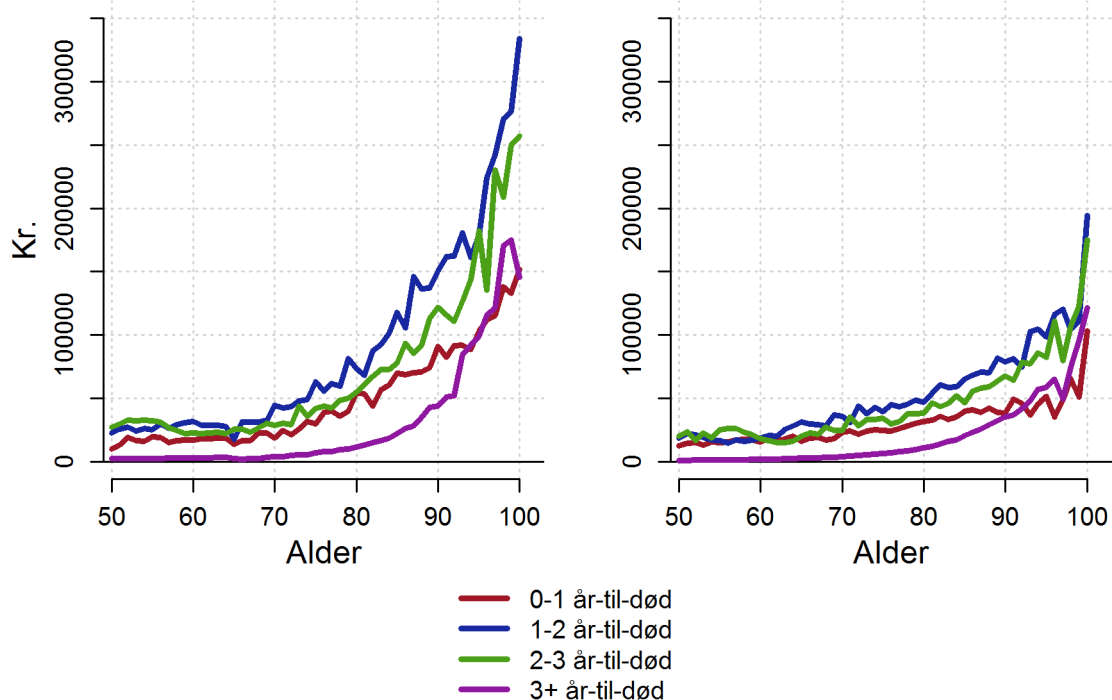
¹⁴ Bemærk, at brugerandelen og antallet af årlige minutter også fordelt på forskellige undergrupper af hjemmepleje omfattende praktisk hjælp og personlig pleje. Den samme person kan være bruger af flere forskellige typer af hjemmepleje. Der er ikke knyttet en gennemsnitsudgift pr. person eller pr. bruger til disse undergrupper, men blot til henholdsvis overordnet hjemmepleje og plejebolig.

i alderen 100 og opefter. De gennemsnitlige køns-, alders- og år-til-død-fordelte udgifter til ældrepleje for personer i alderen 65+ år skaleres til makroudførelsen for de tilsvarende udgifter til denne aldersgruppe i basisåret i DREAMs grundforløb¹⁵. Gennemsnitsudgifterne pr. person fordelt på køn, alder og år-til-død holdes konstante gennem fremskrivningen. Med undtagelse af det sidste år op til dødstidspunktet, er tendensen, at udgifterne er større tæt på dødstidspunktet, jf. Figur 4.3.

Figur 4.3. Udgifter til ældreområdet for mænd fordelt på type, alder og år-til-død, 2014-niveau.

a) Plejebolig

b) Hjemmepleje

Anm.: For personer yngre end 65 år stammer data fra DREAMs grundforløb.

Kilde: DREAM og Forsikring og Pension pba. registerbaseret data.

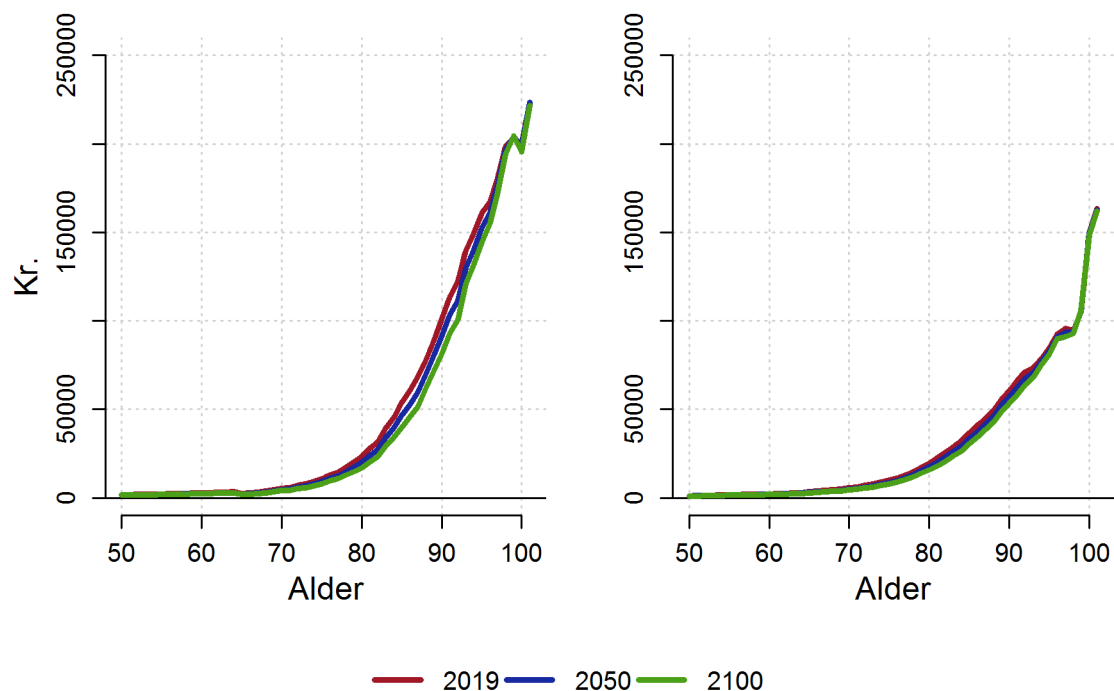
For aldersgruppen 65+ varierer gennemsnitssatsen på tværs af år-til-død ikke på tværs af oprindelse, hvilket næsten svarer til antagelsen i DREAMs grundforløb. De alternative udgiftsprofiler til ældrepleje for personer i alderen 65+ indgår i fremskrivningen fra og med år 2019. Udviklingen i de gennemsnitlige udgifter til ældreområdet i F&Ps grundforløb ses i Figur 4.4. Den forventede udvikling er næsten ækvivalent med udviklingen i de gennemsnitlige udgifter i DREAMs grundforløb (ikke-illustreret), hvilket også afspejler sig i, at den finanspolitiske holdbarhed er stort set identisk i de to fremskrivninger. Sammenholdes udviklingen i Figur 4.4 med udviklingen i Figur 4.2 ses udgifter til ældrepleje at udgøre en væsentlig del af de samlede gennemsnitlige udgifter til henholdsvis sundhedsområdet og social omsorg.

Figur 4.4. Fremskrivning af gennemsnitlige aldersfordelte udgifter til ældreområdet korrigeret for det forventede antal år til død, 2014-niveau. Grundforløb.

a) Plejebolig

b) Hjemmepleje

¹⁵ Denne proportionale skalering betyder, at ældreplejeudgifterne til personer i alderen 100+ år er lidt højere i basisåret i F&Ps grundforløb sammenholdt med DREAMs.

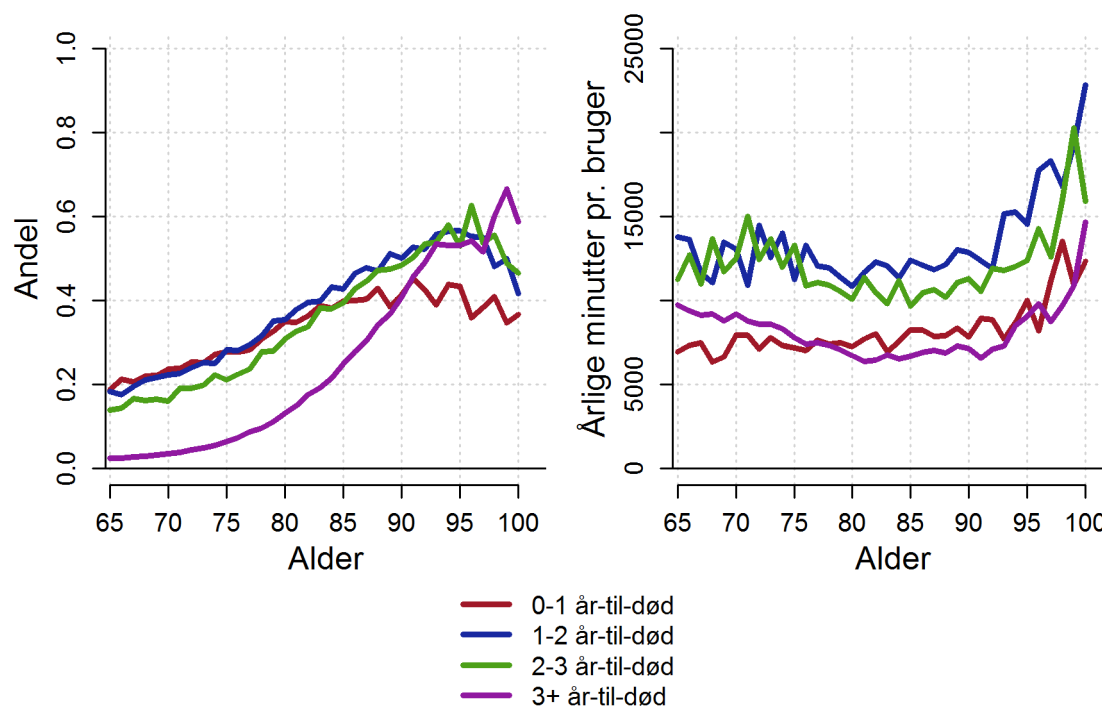

Anm.: Det gennemsnitlige træk pr. person er udelukkende afbilledet fra og med 50 års alderen, eftersom der ikke er nævneværdig variation i de gennemsnitlige udgifter fordelt på antal år til dødstidspunktet for yngre aldersgrupper. Udgifter til ældreområdet er i fremskrivningen korrigeret med befolkningens ændrede sammensætning på antallet af forventede tilbageværende leveår. Ældreområdet består af udgifter til plejebolig og hjemmepleje. For personer yngre end 65 år er data identisk med DREAMs grundforløb.

Kilde: Egne beregninger på registerbaseret data fra Forsikring og Pension.

I grundscenariet antages, at det årlige gennemsnitlige antal minutter pr. bruger for hjemmepleje og andelen af brugere af hjemmepleje og plejebolig (prævalensen) fordelt på køn, alder og år-til-død er konstante gennem fremskrivningen. For personer i alderen 100+ år antages brugerandelen og antallet af minutter pr. bruger at svare til niveauet for 100-årige. I Figur 4.5 ses de år-til-død fordelte brugerandele og minutter pr. bruger til hjemmehjælp for mænd, mens brugerandelen af plejebolig for mænd er illustreret i Figur 4.7a. For plejebolig ses brugerandelen at være stigende med alder, men aftagende med antallet af tilbageværende leveår. For hjemmehjælp ses et mønster i efterspørgslen af minutter pr. bruger, der minder om strukturen for den år-til-død fordelte udgift, dvs. en tendens til, at forbruget er størst jo færre tilbageværende leveår, men at (minut)forbruget er lavt i det sidste år op til dødstidspunktet. Tilsvarende mønster ses for brugerandelen, dog er brugerandelen for de allerældste med tre eller flere tilbageværende leveår på højde med de resterende grupper - fraregnet personer, der dør i indeværende år. Eftersom, der fremadrettet sker en stigning i andelen af befolkningen med tre eller flere tilbageværende leveår giver sammensætningseffekter anledning til, at den gennemsnitlige brugerandel for visse kombinationer af køn, alder og plejetype stiger over tid i grundforløbet, jf. nedenfor.

Figur 4.5. År-til-død fordelt brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, hjemmepleje.

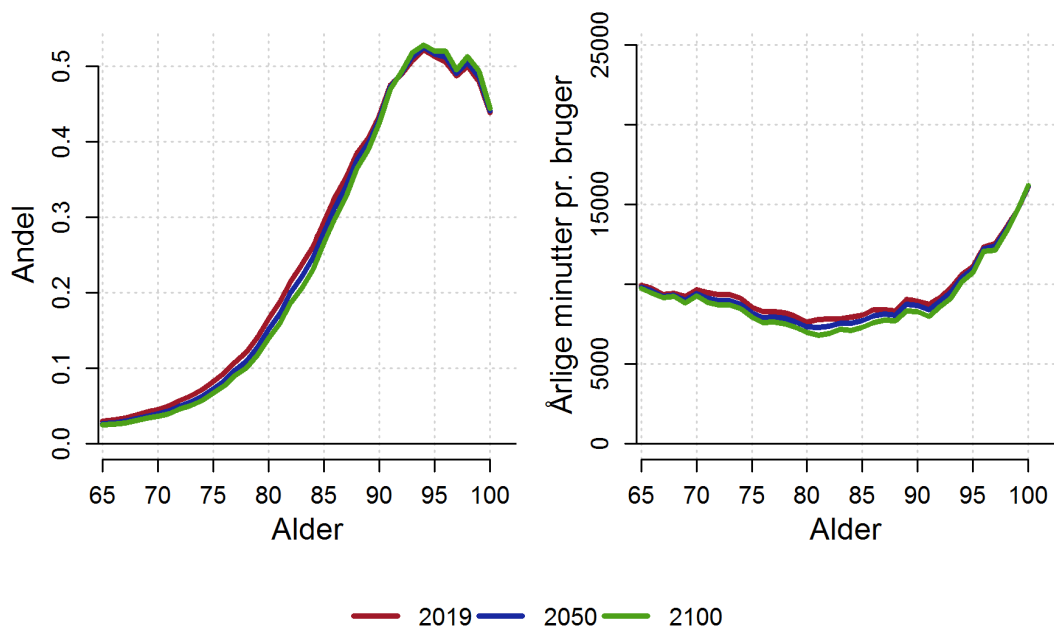

Anm.: For personer ældre end 100 år anvendes strukturen for 100-årige (ikke-illustreret).
 Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Det samlede antal brugere kan for en given underkategori beregnes som produktet af brugerandelen og befolkningen, mens det samlede antal af årlige minutter beregnes som produktet af minutter pr. bruger og antallet af brugere. Efterfølgende kan antallet af brugere pr. gennemsnitsperson (dvs. på tværs af år-til-død) og evt. antal minutter pr. gennemsnitsperson beregnes. Som tilfældet er det for udgifterne, er det således alene befolkningens ændrede sammensætning på år-til-død, der giver anledning til en ændring i den gennemsnitlige brugerandel og det gennemsnitlige antal minutter pr. person over tid. Fremskrivning af den gennemsnitlige brugerandel og antal minutter pr. bruger vedrørende hjemmehjælp er for mænds vedkommende illustreret i Figur 4.6¹⁶, mens fremskrivning af den gennemsnitlige brugerandel på tværs af år-til-død for plejebolig ses i Figur 4.7b.

¹⁶ Figurer svarende til Figur 4.5 og Figur 4.6 kan for de to resterende typer af hjemmepleje (praktisk hjælp og personlig pleje) ses i Appendiks.

Figur 4.6. Fremskrevet brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, hjemmepleje. Grundforløb.

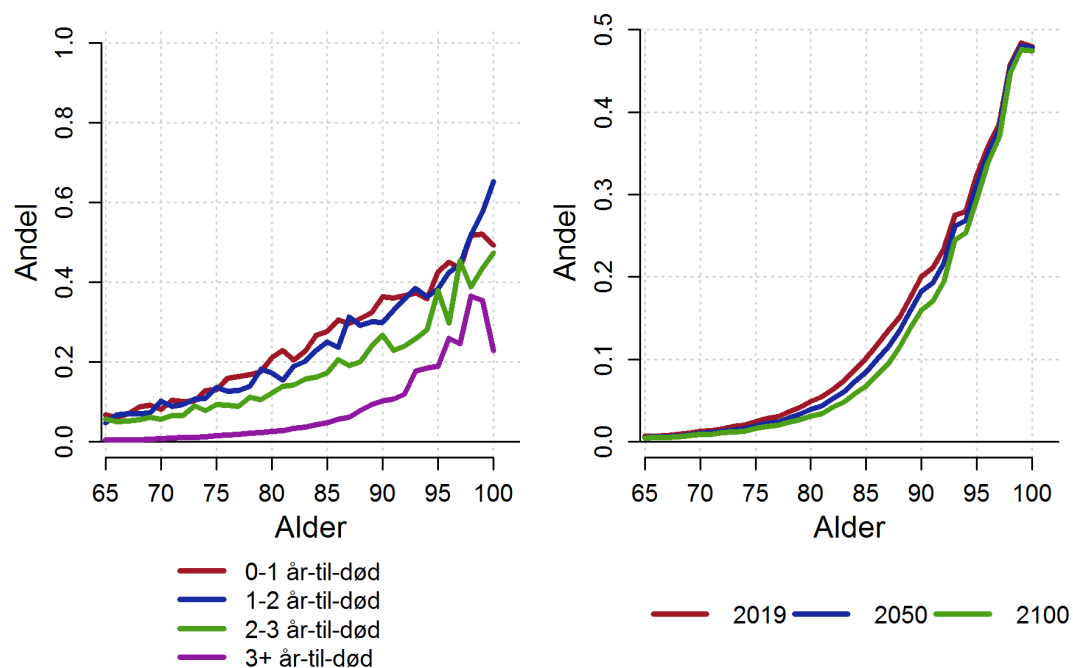

Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Figur 4.7. År-til-død fordelt brugerandel og fremskrevet gennemsnitlig brugerandel mænd, plejebolig. Grundforløb.

a) Brugerandel, år-til-død

b) Brugerandel, fremskrevet

Anm.: For personer ældre end 100 år anvendes strukturen for 100-årige i a) (ikke-illustreret).

Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata og DREAM.

4.3. Alternative scenarier for udviklingen i ældreplejeudgifterne

I en serie af alternativscenarier afsøges betydningen for den makroøkonomiske udvikling og de offentlige saldi af varierende antagelser vedrørende udviklingen i helholdsvis ældreudgifternes aldersstruktur og mervækst.

Generelt gælder der i samtlige af følgende scenarier, at sundhedsudgifter, der ikke relaterer sig til ældrepleje korrigeres med befolkningens ændrede sammensætning på år-til-død og derfor er uændrede relativt til F&Ps grundforløb. De resterende individuelle offentlige udgifter, der ikke vedrører ældrepleje følger ligeledes samme demografiske udvikling som i grundforløbet (priseffekter vil dog give anledning til, at værdien i løbende priser varierer relativt til grundforløbet).

Usund aldring:

De gennemsnitlige ældreudgifter pr. person på tværs af år-til-død holdes for personer i alle aldre konstante (fordelt på køn, alder og oprindelse) i fremskrivningen fra og med år 2019. Det samme antages om brugerandelen og antallet af årlige plejeminutter pr. person. Dermed er antallet af minutter pr. bruger også konstant for hver af de to hjemmeplejekategorier. Således er det alene udviklingen i befolkningens sammensætning på køn, alder og oprindelse samt ændring i befolkningens størrelse over tid, der giver anledning til ændring i ældreudgifterne, det efterspurgte antal minutter og antallet af brugere knyttet til de enkelte hjemmeplejekategorier. Antallet af brugere opgøres i fremskrivningen for de ovennævnte underkategorier af hjemmepleje og én person kan i princippet være bruger af flere hjemmeplejetyper. Antallet af minutter beregnes således også for hver hjemmeplejetype i fremskrivningen.

For personer yngre end 65 år fastholdes de gennemsnitlige ældreudgifter pr. person også på niveauet i år 2019, men her haves ikke information om brugerandel eller det efterspurgte antal minutter. For de resterende sundhedsudgifter og øvrige individuelle offentlige udgifter er den demografiske udvikling uændret relativt til grundforløbet for alle aldersgrupper og dermed bestemt af udviklingen af befolkningens sammensætning på år-til-død.

Hvad de gennemsnitlige udgifter pr. person angår, så er denne i fremskrivningen altså svarende til profilen for år 2019 i Figur 4.4. Gennemsnitlige brugerandele og minutter pr. bruger er fremadrettet identisk med 2019 profilerne i Figur 4.6 og Figur 4.7b.

Fuld sund aldring:

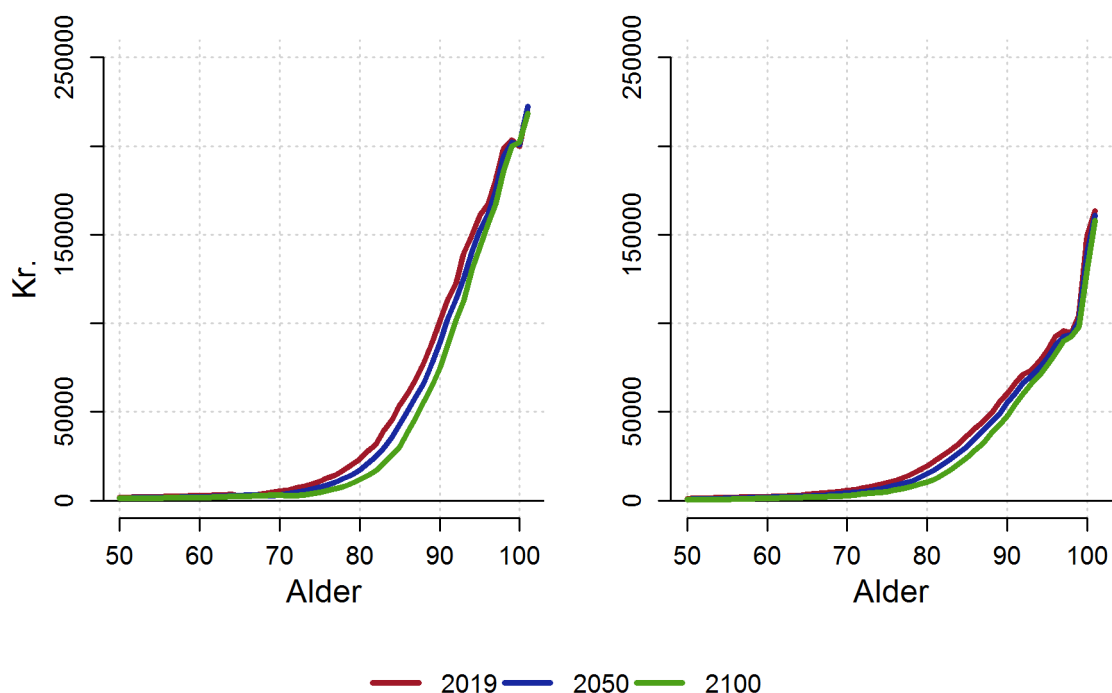
Fuld sund aldring repræsenterer et alternativ til udviklingen i grundforløbet, hvor der også tages højde for den forventede udvikling i restlevetiden.

Tilgangen tager afsæt i de gennemsnitlige udgifter til ældrepleje pr. person i 2019 fordelt på køn, alder og oprindelse. For alle ældre end 45 år forskydes aldersprofilen over tid med ændringen i restlevetiden for de enkelte aldersgrupper (afrundet til nærmeste 0,1). Hvis eksempelvis restlevetiden for en 60-årig er øget med ét år i løbet af perioden 2019-2030, så vil den gennemsnitlige udgift for en 60-årig i 2030 være den samme som for en 59-årig i 2019. Er restlevetiden for en 60-årig øget med 0,3 år mellem år 2019 og 2023, så er restlevetiden for en 60-årig i 2023 beregnet som en linearkombination af udgiften for en 60-årig og en 59-årig med vægtene (70/30). Tilgangen indebærer, at korrektionen vil være størst for de aldersgrupper, der oplever den største ændring i restlevetiden, hvorfor udgifterne for de højeste aldre vil korrigeres mindst, jf. Figur 4.8.

Figur 4.8. Fremskrivning af gennemsnitlige aldersfordelte udgifter til ældreområdet med fuld sund aldring, 2014-niveau.

a) Plejebolig

b) Hjemmepleje

Anm.: Udgifter til ældreområdet er i fremskrivningen korrigeret med den forventede aldersbetingede ændring i restlevetiden. Ældreområdet består af udgifter til plejebolig og hjemmepleje. For personer yngre end 46 år er data identisk med F&Ps grundforløb.

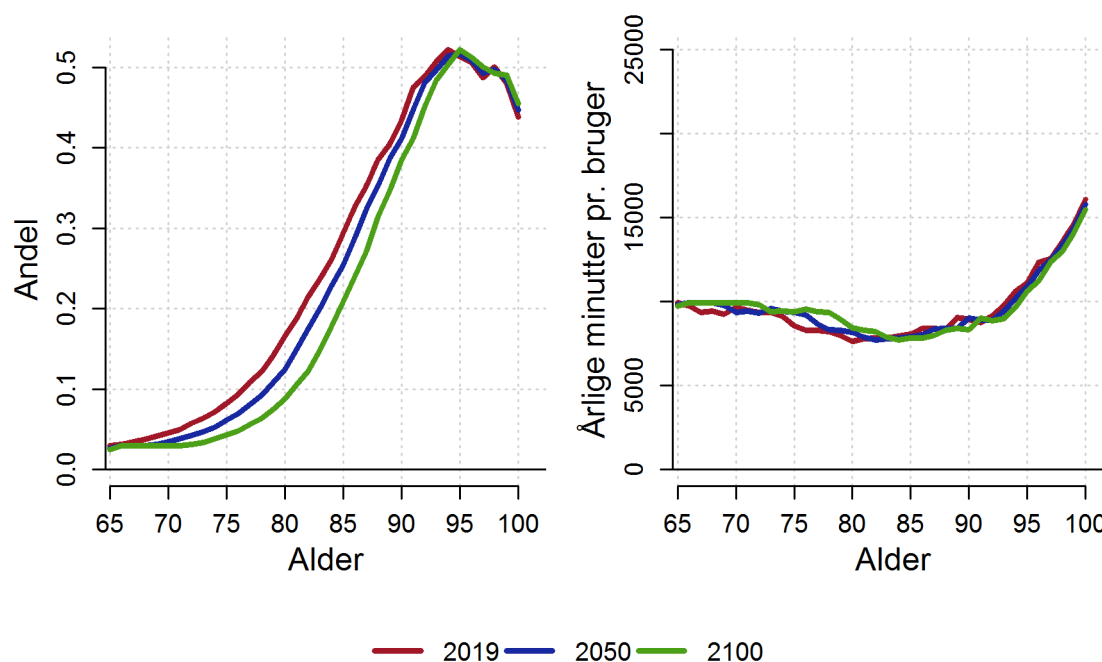
Kilde: Egne beregninger på registerbaseret data fra Forsikring og Pension.

Samme kvalitative udvikling sås også i grundforløbet med år-til-død korrektionen, men den absolutte ændring er større, når der korrigeres med den aldersbetingede ændring i restlevetiden. Således forbedres holdbarheden også med 0,4 pct. point relativt til F&Ps grundforløb. For personer yngre end 46 år er udviklingen i ældreplejeudgifterne fortsat bestemt af befolkningens ændrede sammensætning på antal år-til-død, men ændringen over tid er relativt lille for disse aldersklasser. Udviklingen er således den samme som i grundforløbet, hvilket også gælder for de øvrige individuelle offentlige udgifter, der ikke er relateret til ældreområdet.

På samme vis som udgiften pr. person forskydes med den aldersbetingede udvikling i restlevetiden, gøres det samme for hhv. antallet af brugere pr. person og antallet af minutter pr. bruger. At såvel prævalensen som antallet af plejeminutter pr. bruger korrigeres for ændringen i restlevetid er at betragte som et overkantsskøn for betydningen af stigningen i restlevetid: den forventede stigning i restlevetid afstedkommer, at prævalensen for en given alder alt andet lige falder. Tilsvarende sker typisk (men ikke udelukkende) et fald i antallet af minutter pr. bruger for samme alder, hvilket kan fortolkes som, at plejebøvet er der, men det er mindre udtalt og dermed mindre tidskrævende end i grundforløbet¹⁷.

¹⁷ Det er centralt at bemærke, at antallet af minutter pr. bruger ikke stiger monotont over alderen – det gælder kun fra omkring 80 års alderen. At den er højere for personer yngre end dette, kan skulle tilskrives særlige behov knyttet til morbiditetsmønstret. Restlevetidskorrektionen indebærer en forskydning af aldersprofilen for alle ældre end 65 år, hvorfor nogle aldersgrupper efter korrektionen vil opleve en stigning i det efterspurte antal minutter pr. bruger, svarende til en forskydning i sygelighedsmønstret.

Figur 4.9. Fremskrevet brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, hjemmehjælp. Fuld sund aldring.

Anm.: Hjemmehjælp er en undergruppe af hjemmepleje, jf. fodnote 14.
Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

I Figur 4.9 ses for hjemmehjælp udviklingen i brugerandelen og antallet af minutter pr. bruger for mænd. Forventningen til udviklingen kan for de to øvrige hjemmeplejetyper ses i appendiks. Eftersom der i fuld sund aldringsscenarioet er tale om en horisontal forskydning af aldersprofilen, ses som antydnet ovenfor en stigning i det efterspurgte antal minutter pr. bruger for nogle aldersgrupper. År-til-død fordelingen af antal minutter til hjemmehjælp pr. bruger i Figur 4.5 giver sammen med forventningen til udviklingen i befolkningens ændrede sammensætning på år-til-død anledning til en lidt anden udvikling, idet det gennemsnitlige antal minutter her konsekvent falder over tid for personer under 100 år, jf. Figur 4.6.

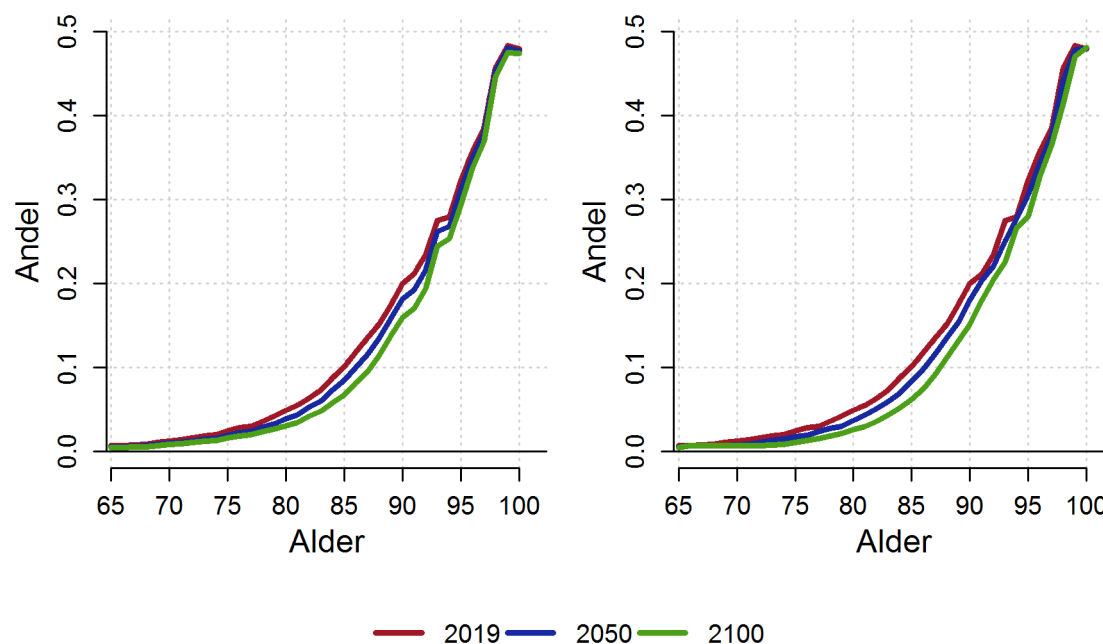
I Figur 4.10 er udviklingen i brugerandelen af plejeboliger i fuld sund aldrings scenariet sammenholdt med udviklingen i grundforløbet. Som tilfældet er det for gennemsnitsomkostningerne er forskydningen af aldersprofilen mest udtalt i fuld sund aldringsscenarioet.

Alternativt kan antages, at antallet af minutter pr. bruger er konstant og det således kun er brugerandelen, der ændres.

Figur 4.10. Fremskrevet gennemsnitlig brugerandel mænd, plejebolig. Grundforløb og fuld sund aldring.

a) Grundforløb

b) Fuld sund aldring

Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata og DREAM.

I appendiks er de gennemsnitlige udgifter pr. person og brugerandelene i de tre demografiske forløb sammenholdt i år 2050, jf. Figur 7.7 til Figur 7.9.

5. Makroøkonomiske og finanspolitiske konsekvenser af varierende demografiske antagelser om udviklingen i ældreplejeudgifterne

I dette afsnit gennemgås de væsentligste samfundsøkonomiske effekter i scenarierne B1 og C1, dvs. scenarierne, hvor der antages konstante standarder i ældreudgifterne henholdsvis fuld sund aldring. De øvrige scenarier, der analyserer effekterne af diverse antagelser vedrørende mervækst i plejebolig- og hjemmeplejeudgifterne, gennemgås i det efterfølgende afsnit 6.

Figur 5.1a viser udviklingen i ældreudgifterne i pct. af BNP i grundforløbet (scenarie A1) og i scenariet med konstante standarder (B1), mens Figur 5.1b viser ældreudgifterne i grundforløbet og i scenariet med fuld sund aldring (C1).

Figur 5.1 viser, at der med konstante standarder i ældreudgifterne sker en stigning i udgifterne til både hjemmepleje og plejebolig ift. udviklingen i grundforløbet. Stigningen i plejeboligudgifterne er større end stigningen i hjemmeplejeudgifterne, og stigningen i begge typer af udgifter er voksende over tid i takt med, at der kommer flere personer i de berørte aldersgrupper.

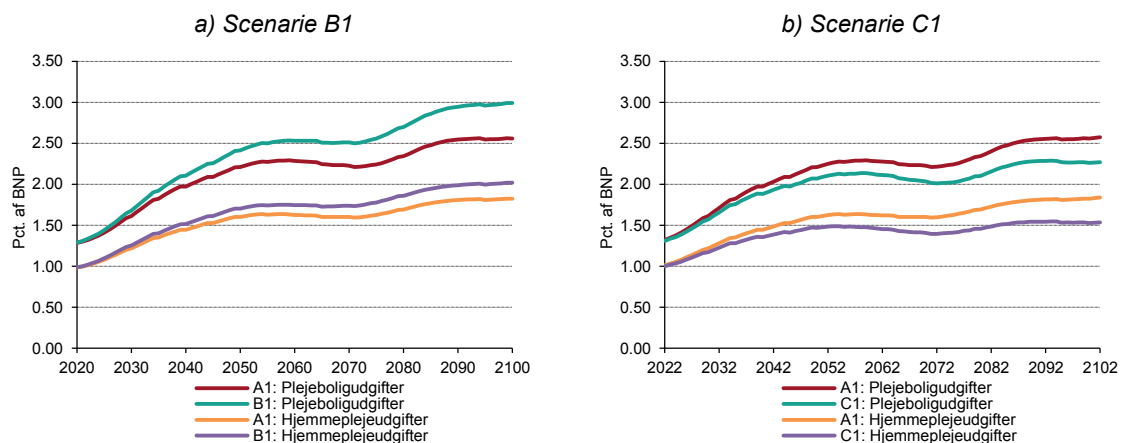
Plejeboligudgifter er en del af individuelt offentligt forbrug til sundhed, mens hjemmeplejeudgifter indgår som en del af individuelt offentligt forbrug til social omsorg.¹⁸ Samlet set sker der således i

¹⁸ De resterende udgifter til social omsorg er i scenarierne uændrede ift. grundforløbet.

scenarie B1 en stigning i det individuelle offentlige forbrug i forhold til i grundforløbet, og denne stigning er voksende over tid.

I scenariet med fuld sund aldring (C1) sker der omvendt, jf. Figur 5.1b, et fald i begge udgiftstyper, der fører til et samlet set lavere individuelt offentligt forbrug. Også her er ændringen voksende over tid af samme grund som før. I modsætning til scenarie B1, er effekten på udgifter til hjemmepleje og plejebolig i scenarie C1 omtrent lige store, men det viser sig, at faldet i det samlede individuelle offentlige forbrug i scenarie C1 tilfældigvis er af næsten samme størrelsesorden som stigningen i scenarie B1. I det følgende vil der derfor blive fokuseret på effekterne i scenarie B1, idet effekterne i scenarie C1 er de samme, blot "med omvendt fortegn".

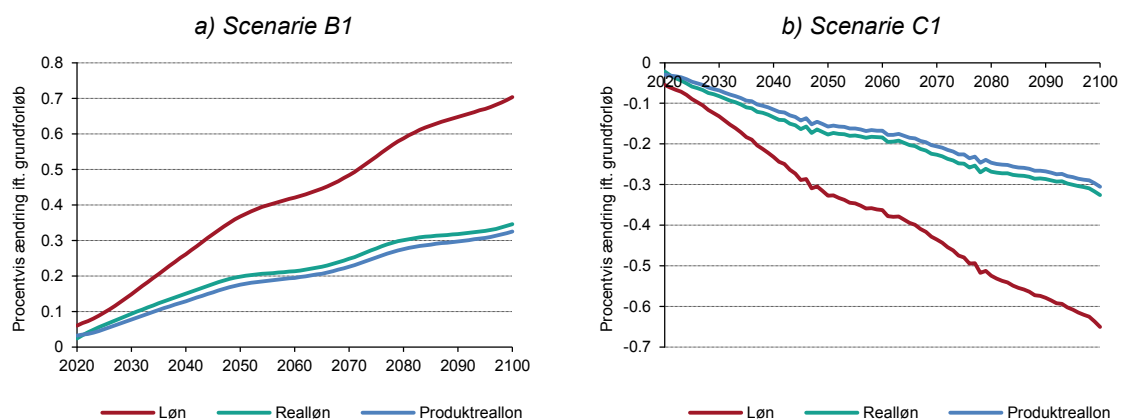
Figur 5.1. Udgifter til plejebolig og hjemmepleje.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Det højere individuelle offentlige forbrug leder til øget efterspørgsel efter arbejdskraft i den offentlige sektor, og som følge heraf presses lønniveauet i vejret, jf. Figur 5.2a (med effekterne i scenarie C1 i Figur 5.2b).

Figur 5.2. Priseffekter.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Dette øger omkostningerne i både de private virksomheder og i den offentlige sektor, hvilket fører til højere priser. Lønningerne stiger dog mere end priserne, og derfor sker der en stigning i de private virksomheders produktrealion (dvs. lønningerne i forhold til priserne på virksomhedernes

produktion), som også set i Figur 5.1a.¹⁹ Den højere produktreal løn leder til, at virksomhederne i den private sektor efterspørger mindre arbejdskraft, hvorved ligevægten på arbejdsmarkedet genskabes ved en lavere privat beskæftigelse og en højere offentlig beskæftigelse, mens den samlede beskæftigelse er uændret, jf. også Tabel 5.1 nedenfor (Tabel 5.3 vedrørende scenarie C1). Det højere lønniveau i kombination med højere færdigvarepriser giver ligeledes en stigning i real lønnen for lønmodtagerne. For både lønniveau, real løn og produktreal løn er effekterne i forhold til grundforløbet voksende i hele forløbet, hvilket blot afspejler, at effekten på det individuelle offentlige forbrug er voksende over tid, og disse tidsmæssige effekter vil også gå igen i det følgende.

Tabel 5.1. Makroøkonomiske variable i scenarie B1 i forhold til F&Ps grundforløb (scenarie A1).

	2018 †	2025	2030	2040	2050
		Procentvis ændring			
BNP	1940,2	0,1	0,1	0,2	0,3
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Priseffekt		0,1	0,1	0,2	0,3
Privatforbrug	918,0	0,1	0,2	0,2	0,3
- Realeffekt		0,1	0,1	0,1	0,1
- Priseffekt		0,0	0,1	0,1	0,2
Offentligt forbrug	483,1	0,3	0,5	1,0	1,4
- Realeffekt		0,2	0,4	0,8	1,1
- Priseffekt		0,1	0,1	0,2	0,3
Eksport	826,2	-0,2	-0,3	-0,5	-0,7
- Realeffekt		-0,2	-0,3	-0,6	-0,9
- Priseffekt		0,0	0,1	0,1	0,2
Import	718,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Priseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Private investeringer	364,7	0,0	0,0	-0,1	-0,2
- Realeffekt		0,0	-0,1	-0,2	-0,4
- Priseffekt		0,0	0,1	0,1	0,2
Offentlige investeringer	66,2	0,3	0,5	0,8	1,2
- Realeffekt		0,3	0,4	0,7	1,0
- Priseffekt		0,0	0,1	0,1	0,2
		Absolut ændring i 1.000 personer			
Beskæftigelse	2.756	0	0	0	0
- Privat sektor	1.937	-1	-3	-5	-9
- Offentlig sektor	818	1	3	5	9
		Ændring i procent-point			
Arbejdsløshed	3,0	0,00	0,00	0,00	0,00

† Niveau i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 5.1 viser for scenarie B1 øverst effekterne på de enkelte komponenter i forsyningsbalancen, dels i løbende priser (markeret med fed) og dels en opsplitning af denne

¹⁹ Figur 5.1a og 5.1b viser produktreal lønnen i den private sektor.

effekt i en realeffekt og en priseffekt.²⁰ Da lønningerne som nævnt er steget, ses som ventet positive priseffekter på tværs af samtlige komponenter.

De væsentligste reale (og samlede) effekter er en uændret tilgang (BNP og import), der modsvarer af en omlægning af anvendelsen fra eksport til offentligt forbrug. Sidstnævnte er forårsaget af øgede udgifter til individuelt offentligt forbrug, mens faldet i eksporten sker, fordi de højere indenlandske priser har affødt en lavere efterspørgsel fra udlandet.

Desuden ses en stigning i de offentlige investeringer, samt et fald i de private investeringer. De samlede investeringer er dog praktisk talt uændrede (hvilket ikke direkte kan udledes af tabellen). Dette afspejler, at den offentlige sektor ønsker at akkumulere et øget kapitalapparat, og den private sektor tilsvarende et lavere, for at matche ændringen i beskæftigelsen i de to sektorer, der er rapporteret nederst i Tabel 5.1, og hvoraf det også fremgår, at den samlede beskæftigelse, og dermed arbejdsløsheden, er uændret.

Tabel 5.2. Offentlige finanser, pct. af BNP, ændring i scenarie B1 ift. F&Ps grundforløb (scenarie A1).

	2018 †	2025	2030	2040	2050
Budgetoverskud	0,02	-0,04	-0,11	-0,30	-0,54
Primært budgetoverskud	0,15	-0,04	-0,10	-0,21	-0,31
Indtægter	50,03	0,01	0,02	0,03	0,04
Direkte skatter	29,03	0,00	0,00	0,00	0,00
Indirekte skatter	16,23	0,02	0,01	0,02	0,01
Andre indtægter	4,76	0,00	0,00	0,01	0,02
Udgifter	49,88	0,06	0,11	0,23	0,35
Kollektivt forbrug	7,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Individuelt forbrug	17,81	0,05	0,10	0,20	0,31
Sundhed	7,31	0,03	0,06	0,13	0,20
Plejebolig	1,27	0,03	0,06	0,13	0,20
Øvrige	6,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Social omsorg mv.	5,50	0,02	0,04	0,07	0,10
Hjemmepleje	0,97	0,02	0,04	0,07	0,10
Øvrige	4,54	0,00	0,00	0,00	0,00
Øvrigt individuelt forbrug	4,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Indkomstoverførsler	16,30	0,00	0,00	0,01	0,01
Øvrige udgifter	8,69	0,01	0,01	0,02	0,03
Nettorenteudgifter	0,12	0,00	0,02	0,09	0,22

† Niveau i pct. af BNP i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 5.2 viser effekterne på de vigtigste komponenter på det offentlige budget i scenarie B1. Overordnet set falder det primære budgetoverskud i fremskrivningen med stigningen i udgifterne til individuelt offentligt forbrug. Ganske vist sker der også marginale stigninger i indtægterne og i de øvrige udgifter, men disse er af samme størrelsesorden og modsatrettede, hvorfor de i praksis ophæver hinanden.

Tabel 5.3 og Tabel 5.4 viser effekterne på forsyningsbalancen og det offentlige budget i scenarie C1, hvor effekterne som tidligere nævnt er af praktisk talt samme størrelsesorden, om end med modsat fortegn, af effekterne i scenarie B1.

²⁰ De procentvise ændringer i real- og i priseffekt summer approksimativt til den samlede effekt.

Tabel 5.3. Makroøkonomiske variable i scenarie C1 i forhold til F&Ps grundforløb (scenarie A1).

	2018 †	2025	2030	2040	2050
		Procentvis ændring			
BNP	1940,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Preiseffekt		-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
Privatforbrug	918,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
- Realeffekt		-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
- Preiseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,2
Offentligt forbrug	483,1	-0,3	-0,4	-0,9	-1,3
- Realeffekt		-0,2	-0,3	-0,7	-1,0
- Preiseffekt		-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
Eksport	826,2	0,2	0,2	0,5	0,7
- Realeffekt		0,2	0,3	0,6	0,8
- Preiseffekt		0,0	-0,1	-0,1	-0,2
Import	718,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Private investeringer	364,7	0,0	0,0	0,1	0,2
- Realeffekt		0,0	0,1	0,2	0,4
- Preiseffekt		0,0	-0,1	-0,1	-0,2
Offentlige investeringer	66,2	-0,4	-0,4	-0,8	-1,2
- Realeffekt		-0,3	-0,4	-0,7	-1,1
- Preiseffekt		0,0	-0,1	-0,1	-0,2
		Absolut ændring i 1.000 personer			
Beskæftigelse	2.756	0	0	0	0
- Privat sektor	1.937	1	2	5	8
- Offentlig sektor	818	-1	-2	-5	-8
		Ændring i procent-point			
Arbejdsløshed	3,0	0,00	0,00	0,00	0,00

† Niveau i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 5.4. Offentlige finanser, pct. af BNP, ændring i scenarie C1 ift. F&Ps grundforløb (scenarie A1).

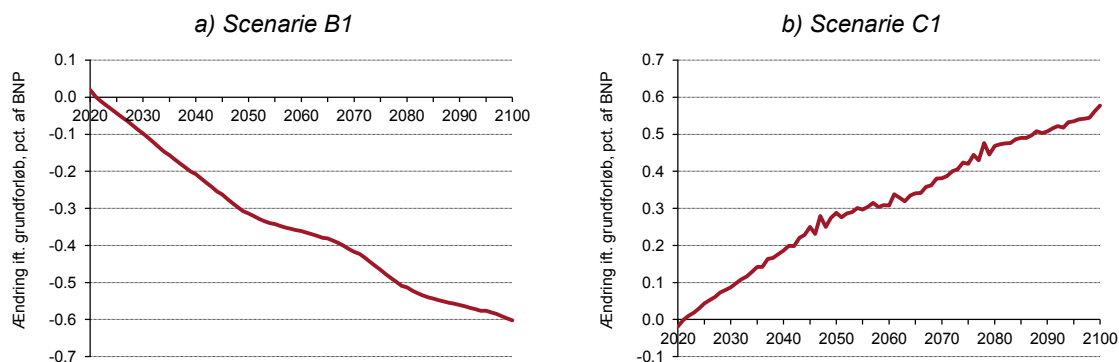
	2018 †	2025	2030	2040	2050
Budgetoverskud	0,02	0,04	0,10	0,27	0,49
Primært budgetoverskud	0,15	0,04	0,09	0,19	0,29
Indtægter	50,03	-0,01	-0,01	-0,02	-0,04
Direkte skatter	29,03	0,00	0,00	0,00	0,00
Indirekte skatter	16,23	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Andre indtægter	4,76	0,00	0,00	-0,01	-0,02
Udgifter	49,88	-0,06	-0,10	-0,21	-0,33
Kollektivt forbrug	7,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Individuelt forbrug	17,81	-0,05	-0,09	-0,18	-0,28
Sundhed	7,31	-0,02	-0,04	-0,09	-0,14
Plejebolig	1,27	-0,02	-0,04	-0,09	-0,14
Øvrige	6,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Social omsorg mv.	5,50	-0,02	-0,04	-0,09	-0,14
Hjemmepleje	0,97	-0,02	-0,04	-0,09	-0,14
Øvrige	4,54	0,00	0,00	0,00	0,00
Øvrigt individuelt forbrug	4,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Indkomstoverførsler	16,30	0,00	0,00	0,00	-0,01
Øvrige udgifter	8,69	-0,01	-0,01	-0,02	-0,04
Nettorenteudgifter	0,12	0,00	-0,01	-0,08	-0,20

† Niveau i pct. af BNP i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Figur 5.3a viser ændringen i den primære saldo i pct. af BNP i fremskrivningen i scenarie B1. Som tidligere nævnt svarer den viste udvikling til, at den finanspolitiske holdbarhed i scenarie B1 forværres med 0,45 pct. af BNP. Figur 5.3b viser tilsvarende udviklingen i scenarie C1, der svarer til en forbedring af den finanspolitiske holdbarhed på 0,34 pct. af BNP.

Figur 5.3. Offentlig primær saldo.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

6. Makroøkonomiske og finanspolitiske konsekvenser af varierende antagelser om mervækst i ældreplejeudgifterne

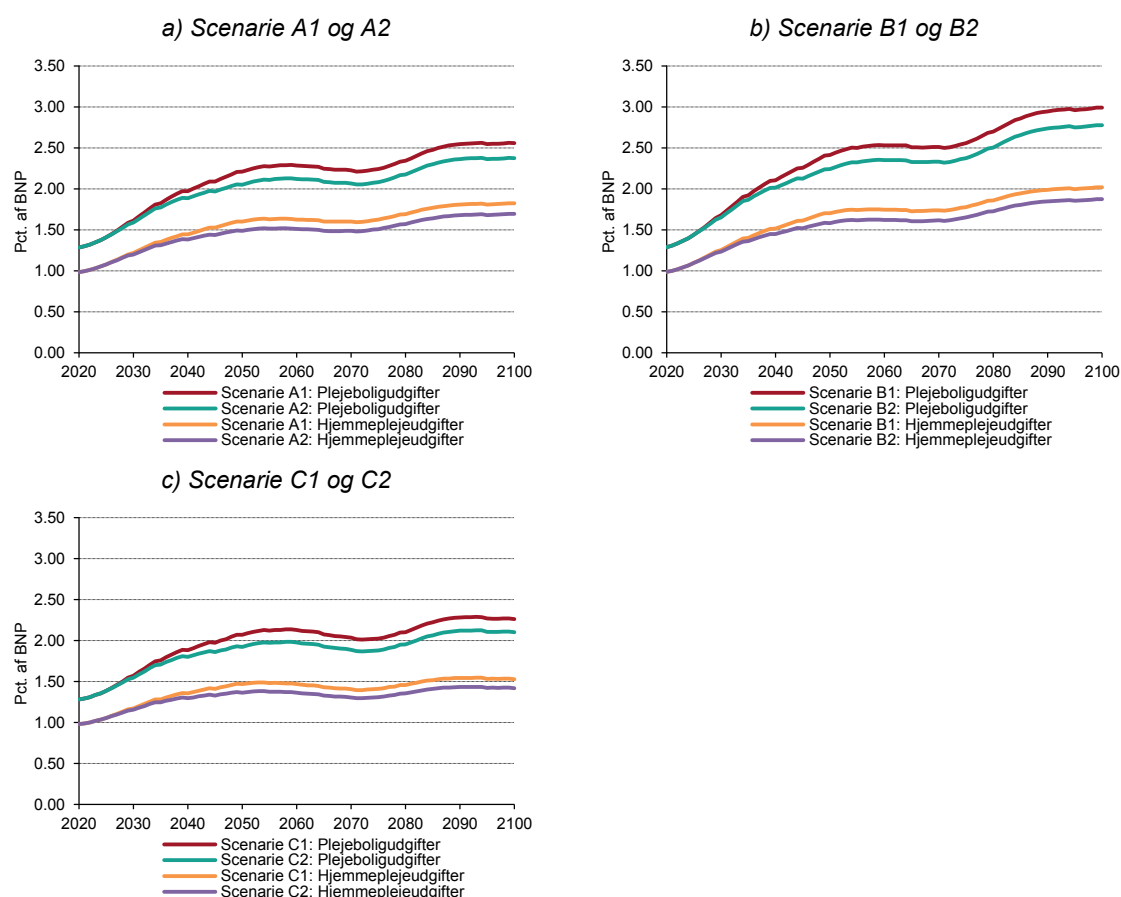
I dette afsnit gennemgås effekterne af ændrede antagelser om mervækst i udgifterne til hjemmepleje og plejebolig.

Som i afsnit 5 er effekterne af ændrede udgifter i hovedtræk, at det (individuelle) offentlige forbrug ændres, og der sker en modsat tilpasning af eksporten. Samtidig flyttes beskæftigelse mellem den offentlige og den private sektor, og saldoen på det primære offentlige budget ændres i alt væsentligt med de ændrede udgifter til individuelt offentligt forbrug. Det er derfor valgt at henlægge tabeller med de makroøkonomiske effekter og hovedposterne på det offentlige budget til appendiks, afsnit 7, Tabel 7.1 - Tabel 7.10, og i dette afsnit alene at fokusere på de ændrede udgifter og de afledte effekter på den offentlige primære saldo.

Effekter af fjernet mervækst

I de hidtil præsenterede scenarier A1, B1 og C1 antages som nævnt, at udgifterne per bruger stiger med 0,3 procent årligt fra og med 2025 til og med 2049. Til belysning af effekten heraf fjernes denne mervækst nu i scenarierne A2, B2 og C2. For at lette præsentationen, sammenlignes scenarie A2 med A1, scenarie B2 med B1 og scenarie C2 med C1, der sammenlignes altså ikke i alle tilfælde med grundforløbet, scenarie A1. I alle sammenligninger er der således samme demografiske antagelser vedrørende ældreudgifterne, og scenarierne i sammenligningerne adskiller sig kun ved antagelsen om mervækst.

Figur 6.1. Udgifter til plejebolig og hjemmepleje.

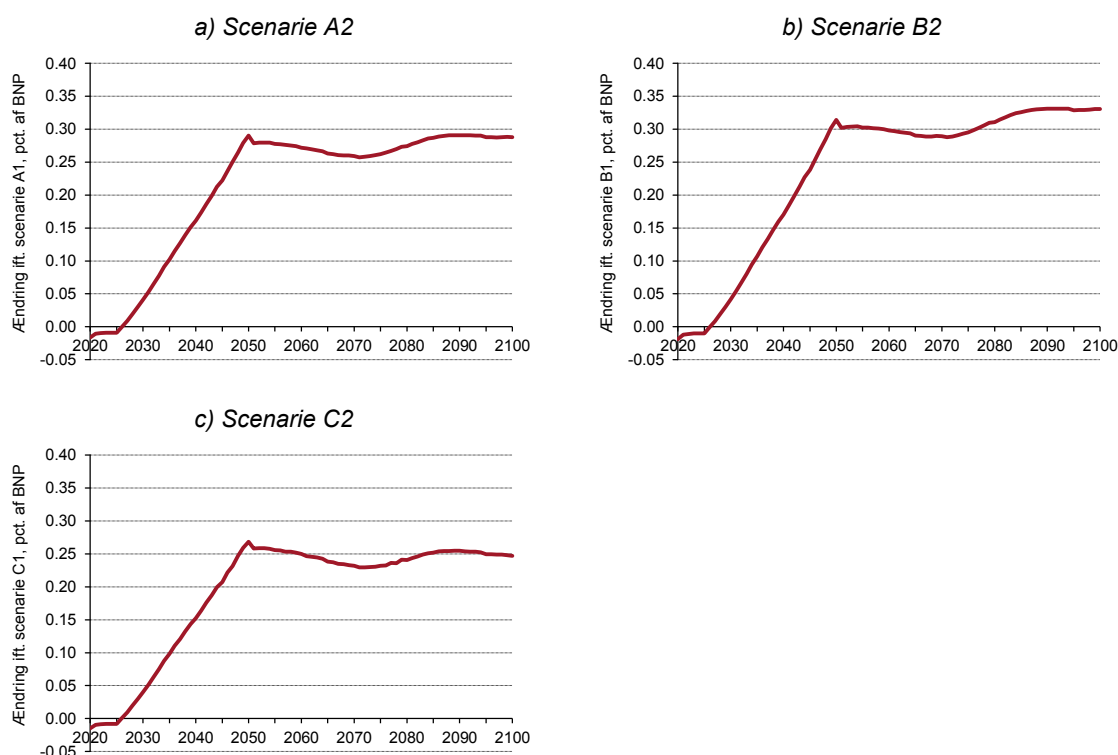

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Figur 6.1 viser for hver af de tre demografiske antagelser udviklingen i ældreudgifterne med og uden 0,3 procent mervækst fra 2025-2049. Når mervæksten fjernes (scenarie A2, B2 og C2) fås frem mod 2049 en mindre stigning i udgifterne, hvorpå disse udvikler sig parallelt (men på lavere niveau) med udgifterne i scenarierne, hvor der har været mervækst frem mod 2049. Af hensyn til forståelsen af de holdbarhedsmæssige konsekvenser er det værd at bemærke, at de samlede ældreudgifter, jf. afsnit 5, er størst i scenarie B1 og mindst i scenarie C1. Fjernelsen af mervæksten indebærer derfor i absolutte termer, at ældreudgifterne falder mest i scenarie B2, mindre i scenarie A2 og mindst i scenarie C2.

Dette afspejles også i Figur 6.2, der viser effekterne på den offentlige primære saldo, og hvor det fremgår, at det offentlige budget forbedres mest i scenarie B2 og mindst i scenarie C2.

Figur 6.2. Offentlig primær saldo.

Kilde: *Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.*

Den finanspolitiske holdbarhed forbedres fra scenarie A1 til A2 med 0,23 pct. af BNP svarende til 5,19 mia. 2018-kr.

Fra scenarie B1 til B2 forbedres holdbarheden med 0,27 pct. af BNP svarende til 5,89 mia. 2018-kr. Sammenlignes med grundforløbet, scenarie A1, er holdbarheden i scenarie B2 forværret med 0,19 pct. af BNP svarende til 4,19 mia. 2018-kr.²¹

Fra scenarie C1 til C2 forbedres holdbarheden med 0,20 pct. af BNP svarende til 4,53 mia. 2018-kr. Sammenlignes med grundforløbet, scenarie A1, er holdbarheden i scenarie C2 forbedret med 0,64 pct. af BNP svarende til 14,09 mia. 2018-kr.²²

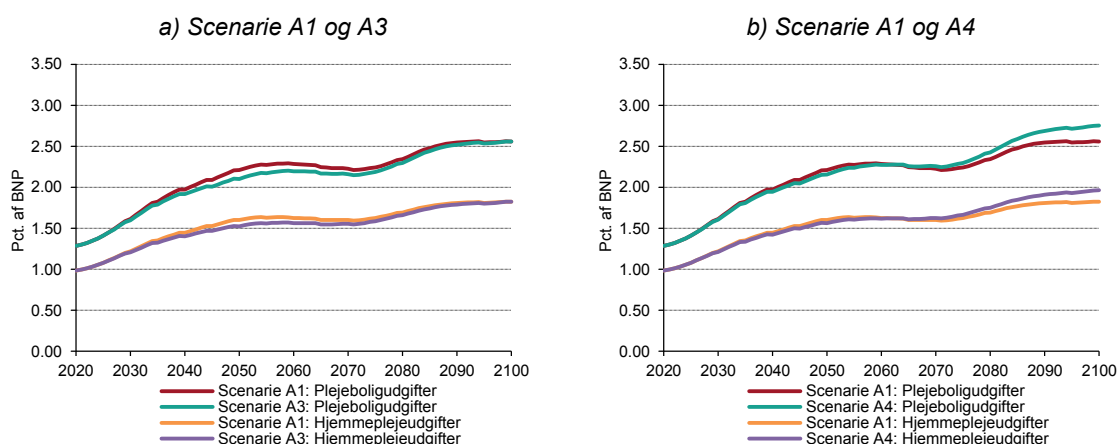
²¹ Den samlede holdbarhedseffekt fra scenarie A1 til B2 er blot summen af effekterne fra scenarie A1 til B1 og fra scenarie B1 til B2, og som tidligere nævnt forværres holdbarheden fra scenarie A1 til B1 med 0,45 pct. af BNP svarende til 10,08 mia. 2018-kr.

Effekter af alternative antagelser om mervækst

I de to sidste scenarier, A3 og A4, anvendes samme demografiske udgiftsantagelser som i grundforløbet, men antagelsen om 0,3 pct. årlig mervækst fra 2025-2049 erstattes af 0,1 pct. mervækst årligt fra 2025-2124 (scenarie A3) henholdsvis 0,2 pct. årlig mervækst fra 2025-2124 (scenarie A4).

I forhold til grundforløbet (scenarie A1) indebærer dette altså lavere mervækst i perioden 2025-2049, men højere mervækst derefter. Som det ses i Figur 6.3a indebærer dette i scenarie A3, at ældreudgifter er lavere end i grundforløbet indtil 2096, hvorefter de er højere. I scenarie A4 bliver ældreudgifterne højere allerede fra 2063.

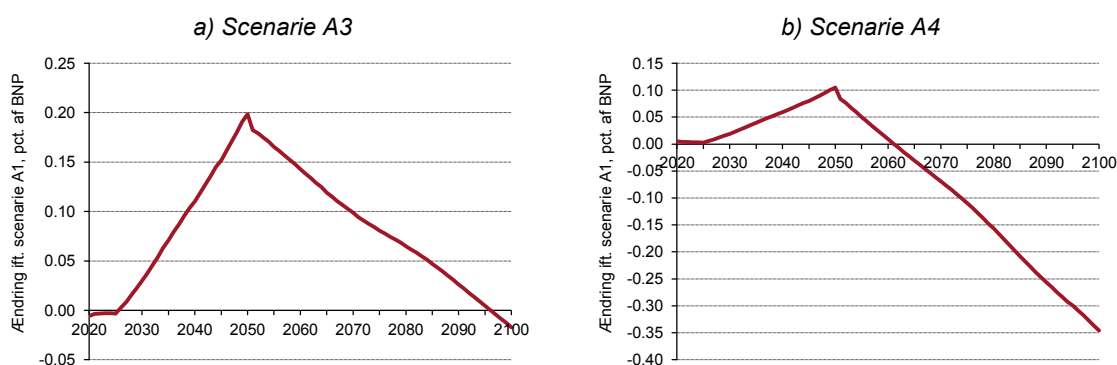
Figur 6.3. Udgifter til plejebolig og hjemmepleje.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

De afledte effekter på det primære offentlige budget er vist i Figur 6.4 og indebærer i scenarie A3 en forbedret holdbarhed (i forhold til grundforløbet, scenarie A1) på 0,01 pct. af BNP svarende til 0,13 mia. 2018-kr, og i scenarie A4 en forværring af holdbarheden på 0,24 pct. af BNP svarende til 5,38 mia. 2018-kr.

Figur 6.4. Offentlig primær saldo.

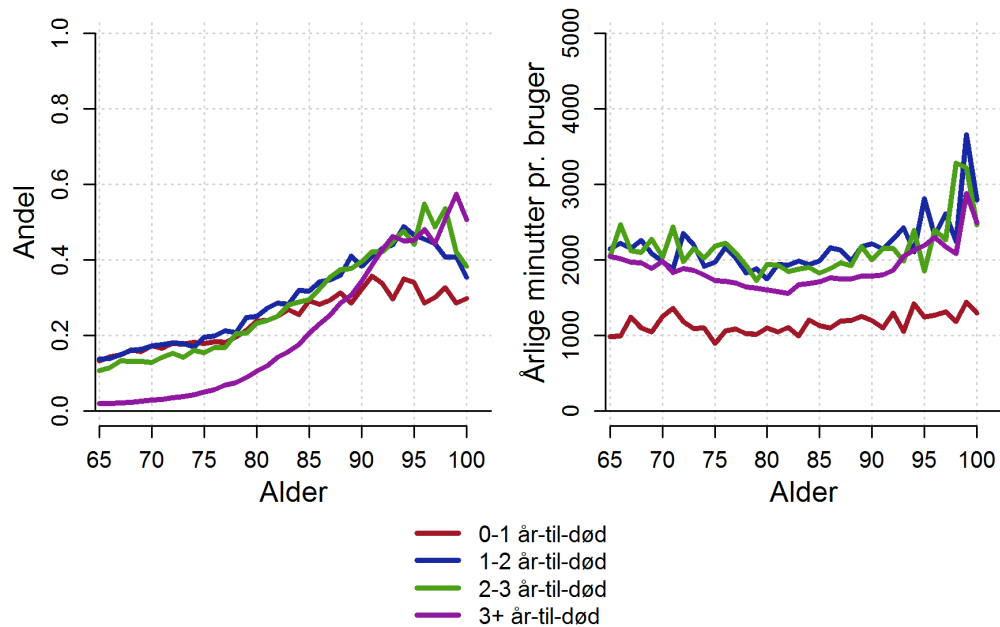

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

²² Den samlede holdbarhedseffekt fra scenarie A1 til C2 er blot summen af effekterne fra scenarie A1 til C1 og fra scenarie C1 til C2, og som tidligere nævnt forbedres holdbarheden fra scenarie A1 til C1 med 0,43 pct. af BNP svarende til 9,56 mia. 2018-kr.

7. Appendiks

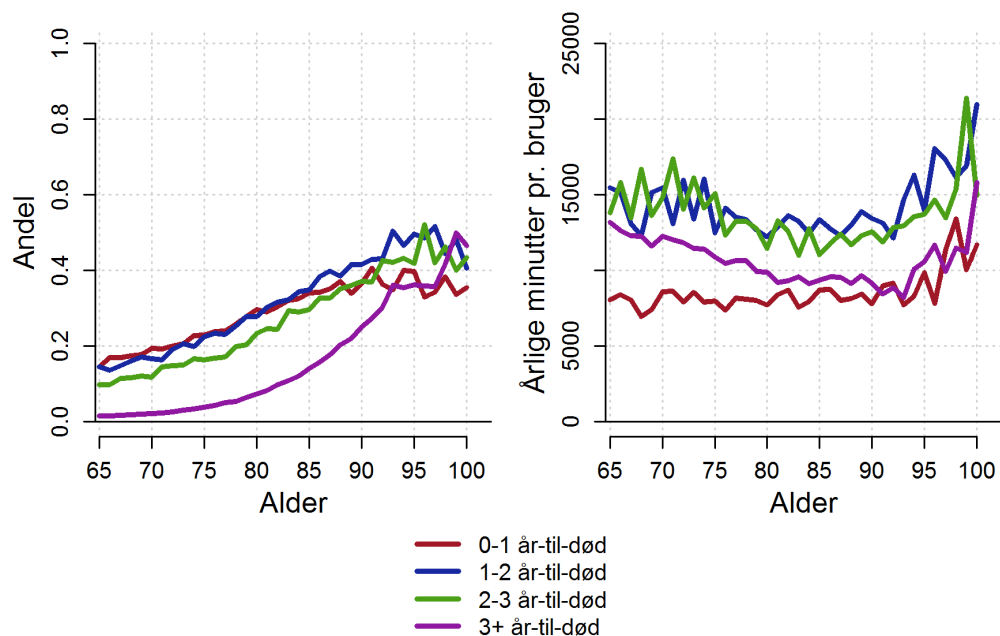
Figur 7.1. År-til-død fordelt brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, praktisk hjælp.

Anm.: For personer ældre end 100 år anvendes strukturen for 100-årige (ikke-illustreret). Praktisk hjælp er en undergruppe af hjemmepleje, jf. fodnote 14.

Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

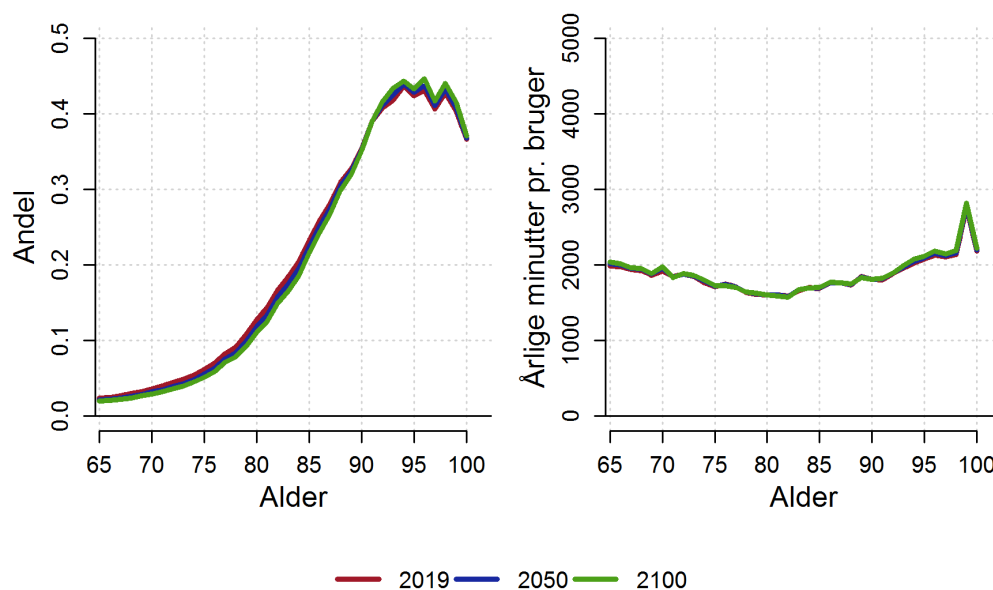
Figur 7.2. År-til-død fordelt brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, personlig pleje.

Anm.: For personer ældre end 100 år anvendes strukturen for 100-årige (ikke-illustreret). Personlig pleje er en undergruppe af hjemmepleje, jf. fodnote 14.

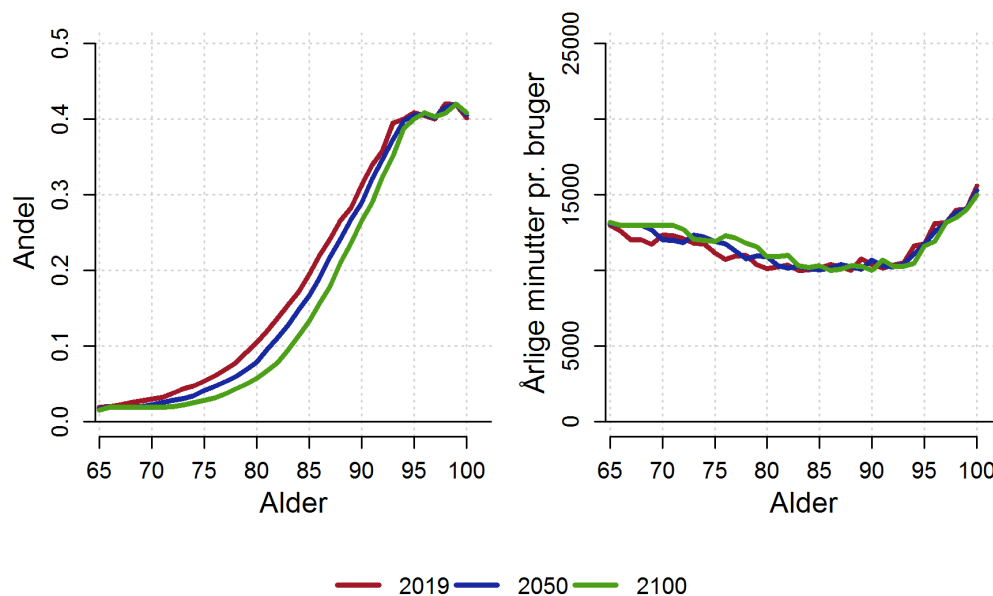
Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata

Figur 7.3. Fremskrevet brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, praktisk hjælp. Grundforløb.

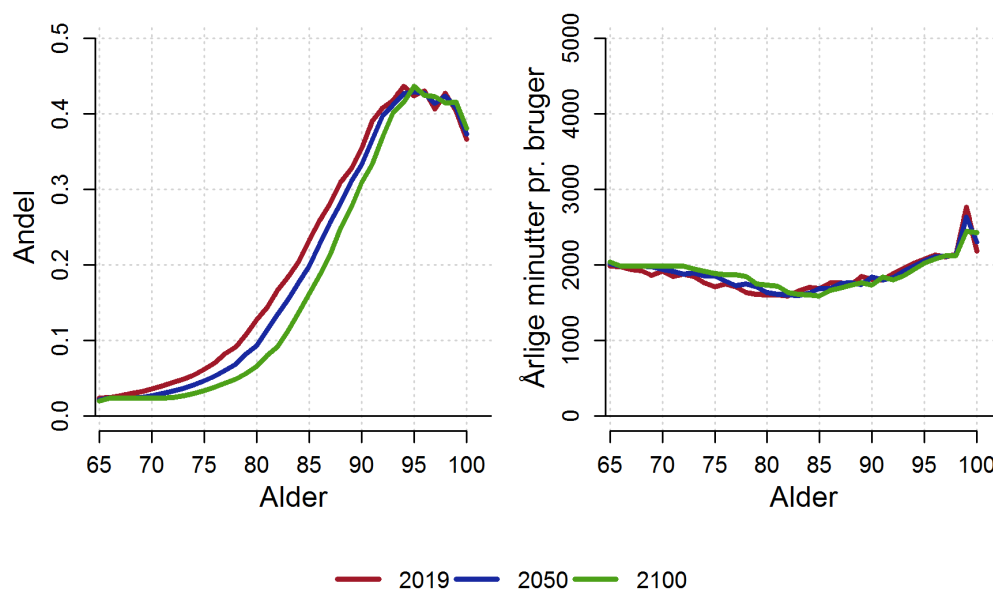
Anm.: Praktisk hjælp er en undergruppe af hjemmepleje, jf. fodnote 14.
 Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Figur 7.4. Fremskrevet brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, personlig pleje. Grundforløb.

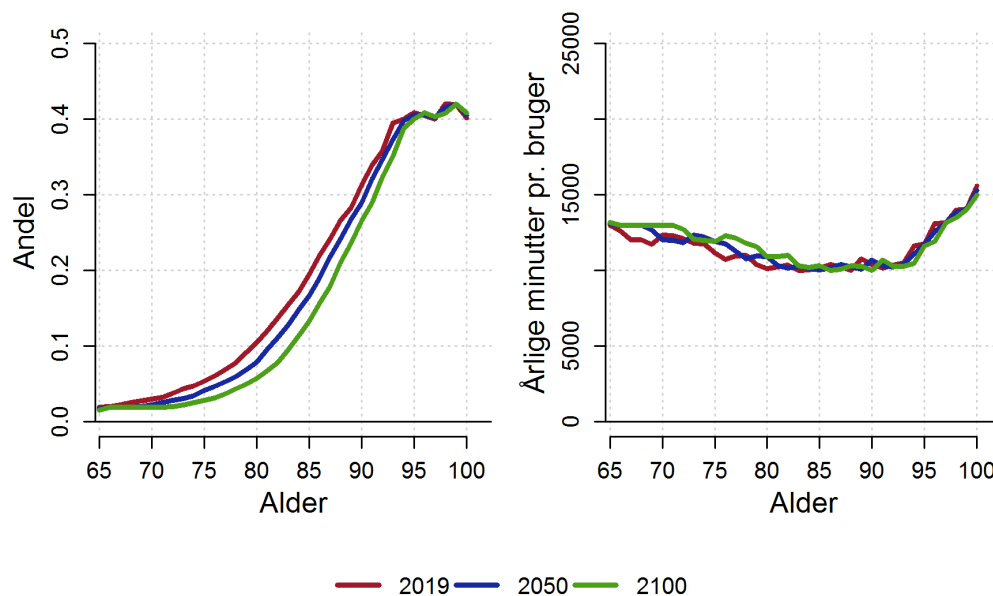
Anm.: Personlig pleje er en undergruppe af hjemmepleje, jf. fodnote 14.
 Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Figur 7.5. Fremskrevet brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, praktisk hjælp. Fuld sund aldring.

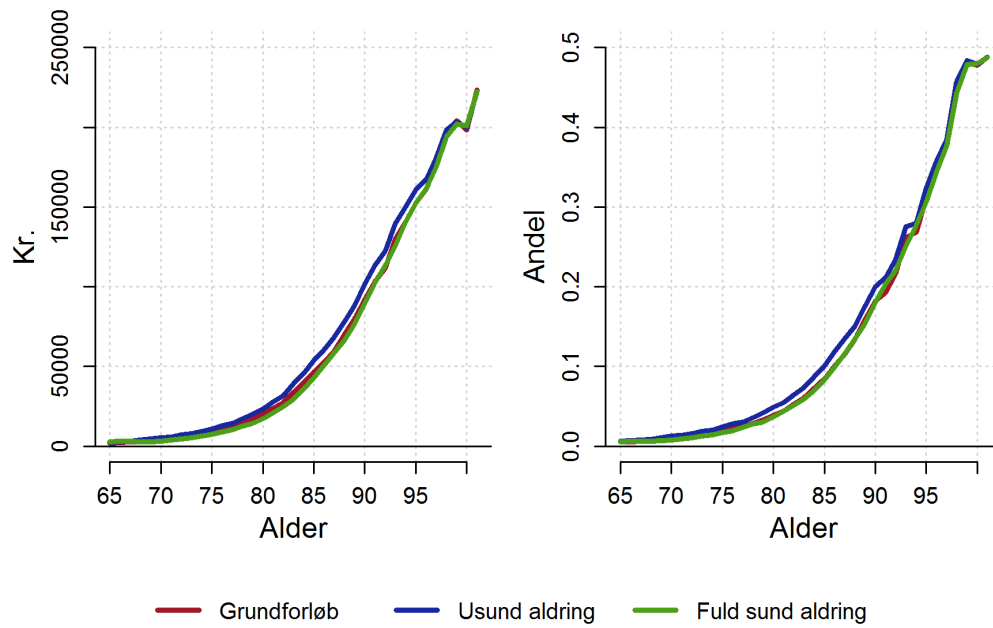
Anm.: Praktisk hjælp er en undergruppe af hjemmepleje, jf. fodnote 14.
 Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Figur 7.6. Fremskrevet brugerandel og årlige minutter pr. bruger for mænd, personlig pleje. Fuld sund aldring.

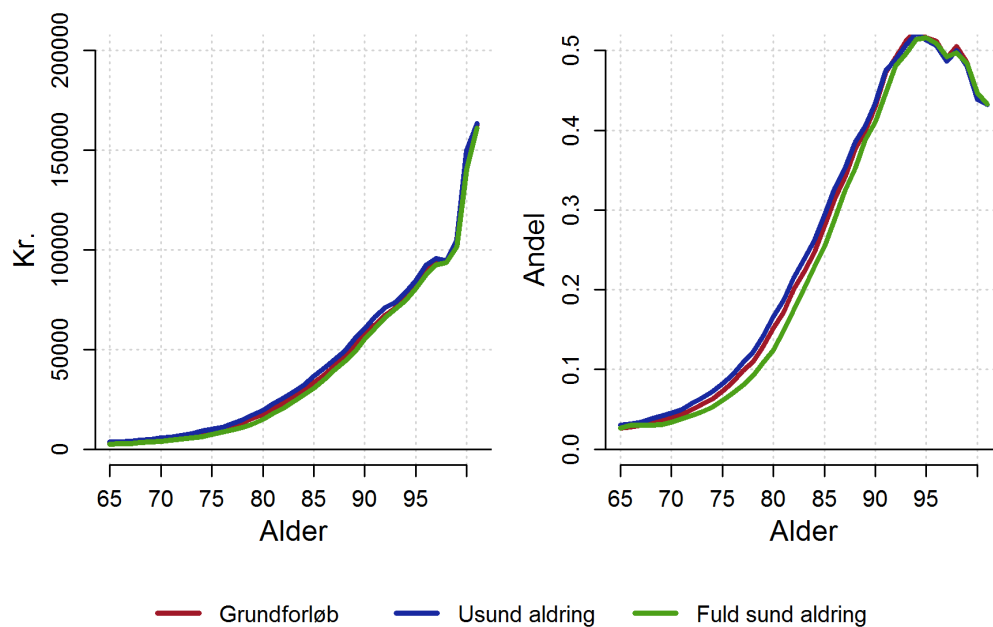
Anm.: Personlig pleje er en undergruppe af hjemmepleje, jf. fodnote 14.
 Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Figur 7.7. Sammenligning af fremskrevet gennemsnitsudgift pr. person og brugerandel i år 2050 mellem demografiske forløb, plejebolig.

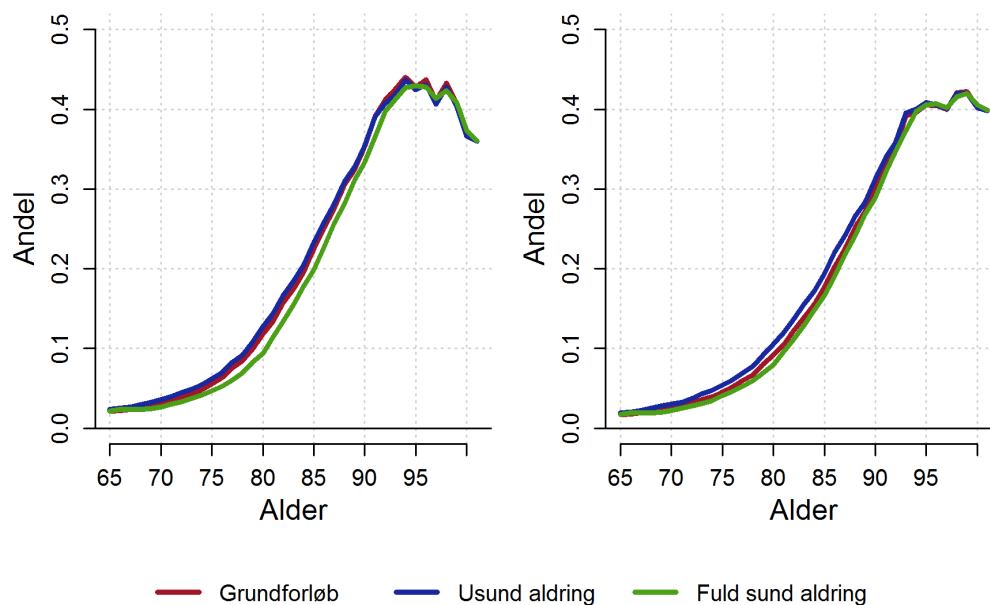
Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Figur 7.8. Sammenligning af fremskrevet gennemsnitsudgift pr. person og brugerandel i år 2050 mellem demografiske forløb, hjemmepleje.

Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Figur 7.9. Sammenligning af fremskrevet brugerandel i år 2050 mellem demografiske forløb, praktisk og personlig hjælp.

Anm.: Praktisk og personlig hjælp er undergrupper af hjemmepleje, jf. fodnote 14.
Kilde: Forsikring og Pension pba. registerdata.

Makroøkonomiske og finanspolitiske effekter af varierende antagelser vedrørende mervækst

Tabel 7.1. Makroøkonomiske variable i scenarie A2 i forhold til scenarie A1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
		Procentvis ændring			
BNP	1940,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,2
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,2
Privatforbrug	918,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2
- Realeffekt		-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Offentligt forbrug	483,1	0,0	-0,2	-0,7	-1,2
- Realeffekt		0,0	-0,2	-0,6	-1,0
- Priseffekt		0,0	-0,1	-0,1	-0,2
Eksport	826,2	0,1	0,1	0,4	0,6
- Realeffekt		0,1	0,2	0,5	0,8
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,2
Import	718,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Priseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Private investeringer	364,7	-0,1	0,0	0,1	0,3
- Realeffekt		-0,1	0,0	0,2	0,4
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Offentlige investeringer	66,2	0,0	-0,2	-0,7	-1,2
- Realeffekt		0,0	-0,2	-0,6	-1,1
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
		Absolut ændring i 1.000 personer			
Beskæftigelse	2.756	0	0	0	0
- Privat sektor	1.937	0	1	4	8
- Offentlig sektor	818	0	-1	-4	-8
		Ændring i procent-point			
Arbejdsløshed	3,0	0,00	0,00	0,00	0,00

† Niveau i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.2. Offentlige finanser, pct. af BNP, ændring i scenarie A2 ift. scenarie A1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
Budgetoverskud	0,02	-0,01	0,04	0,20	0,44
Primært budgetoverskud	0,15	-0,01	0,04	0,16	0,29
Indtægter	50,03	0,00	-0,01	-0,02	-0,03
Direkte skatter	29,03	0,01	0,01	0,00	-0,01
Indirekte skatter	16,23	-0,01	-0,01	-0,01	0,00
Andre indtægter	4,76	0,00	0,00	-0,01	-0,02
Udgifter	49,88	0,01	-0,05	-0,18	-0,32
Kollektivt forbrug	7,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Individuelt forbrug	17,81	0,00	-0,04	-0,15	-0,28
Sundhed	7,31	0,00	-0,02	-0,09	-0,16
Plejebolig	1,27	0,00	-0,02	-0,09	-0,16
Øvrige	6,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Social omsorg mv.	5,50	0,00	-0,02	-0,06	-0,12
Hjemmepleje	0,97	0,00	-0,02	-0,06	-0,11
Øvrige	4,54	0,00	0,00	0,00	0,00
Øvrigt individuelt forbrug	4,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Indkomstoverførsler	16,30	0,00	0,00	0,00	-0,01
Øvrige udgifter	8,69	0,00	-0,01	-0,02	-0,04
Nettorenteudgifter	0,12	0,00	0,00	-0,04	-0,15

† Niveau i pct. af BNP i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.3. Makroøkonomiske variable i scenarie B2 i forhold til scenarie B1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
		Procentvis ændring			
BNP	1940,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,2
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Priseffekt		0,0	-0,1	-0,1	-0,2
Privatforbrug	918,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
- Realeffekt		-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Offentligt forbrug	483,1	0,0	-0,2	-0,7	-1,3
- Realeffekt		0,0	-0,2	-0,6	-1,1
- Priseffekt		0,0	-0,1	-0,2	-0,3
Eksport	826,2	0,1	0,1	0,4	0,7
- Realeffekt		0,1	0,2	0,5	0,8
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,2
Import	718,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Priseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Private investeringer	364,7	-0,1	0,0	0,1	0,3
- Realeffekt		-0,1	0,0	0,2	0,5
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,2
Offentlige investeringer	66,2	0,0	-0,2	-0,8	-1,3
- Realeffekt		0,0	-0,2	-0,7	-1,2
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,2
		Absolut ændring i 1.000 personer			
Beskæftigelse	2.756	0	0	0	0
- Privat sektor	1.937	0	1	4	8
- Offentlig sektor	818	0	-1	-4	-8
		Ændring i procent-point			
Arbejdsløshed	3,0	0,00	0,00	0,00	0,00

† Niveau i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.4. Offentlige finanser, pct. af BNP, ændring i scenarie B2 ift. scenarie B1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
Budgetoverskud	0,02	-0,01	0,04	0,22	0,48
Primært budgetoverskud	0,15	-0,01	0,04	0,17	0,31
Indtægter	50,03	0,00	-0,01	-0,02	-0,04
Direkte skatter	29,03	0,01	0,01	0,00	-0,01
Indirekte skatter	16,23	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Andre indtægter	4,76	0,00	0,00	-0,01	-0,02
Udgifter	49,88	0,01	-0,05	-0,19	-0,35
Kollektivt forbrug	7,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Individuelt forbrug	17,81	0,00	-0,04	-0,16	-0,30
Sundhed	7,31	0,00	-0,02	-0,09	-0,17
Plejebolig	1,27	0,00	-0,02	-0,09	-0,17
Øvrige	6,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Social omsorg mv.	5,50	0,00	-0,02	-0,07	-0,12
Hjemmepleje	0,97	0,00	-0,02	-0,07	-0,12
Øvrige	4,54	0,00	0,00	0,00	0,00
Øvrigt individuelt forbrug	4,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Indkomstoverførsler	16,30	0,00	0,00	0,00	-0,01
Øvrige udgifter	8,69	0,00	-0,01	-0,02	-0,04
Nettorenteudgifter	0,12	0,00	0,00	-0,05	-0,16

† Niveau i pct. af BNP i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.5. Makroøkonomiske variable i scenarie C2 i forhold til scenarie C1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
		Procentvis ændring			
BNP	1940,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,2
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,2
Privatforbrug	918,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2
- Realeffekt		-0,1	-0,1	-0,1	0,0
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Offentligt forbrug	483,1	0,0	-0,2	-0,7	-1,2
- Realeffekt		0,0	-0,2	-0,5	-1,0
- Priseffekt		0,0	-0,1	-0,1	-0,2
Eksport	826,2	0,1	0,1	0,3	0,6
- Realeffekt		0,1	0,2	0,4	0,7
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Import	718,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Priseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Private investeringer	364,7	-0,1	0,0	0,1	0,3
- Realeffekt		-0,1	0,0	0,2	0,4
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Offentlige investeringer	66,2	0,0	-0,2	-0,7	-1,1
- Realeffekt		0,0	-0,2	-0,6	-1,0
- Priseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
		Absolut ændring i 1.000 personer			
Beskæftigelse	2.756	0	0	0	0
- Privat sektor	1.937	0	1	4	7
- Offentlig sektor	818	0	-1	-4	-7
		Ændring i procent-point			
Arbejdsløshed	3,0	0,00	0,00	0,00	0,00

† Niveau i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.6. Offentlige finanser, pct. af BNP, ændring i scenarie C2 ift. scenarie C1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
Budgetoverskud	0,02	-0,01	0,04	0,20	0,41
Primært budgetoverskud	0,15	-0,01	0,04	0,15	0,27
Indtægter	50,03	0,00	0,00	-0,02	-0,03
Direkte skatter	29,03	0,01	0,00	0,00	-0,01
Indirekte skatter	16,23	-0,01	-0,01	-0,01	0,00
Andre indtægter	4,76	0,00	0,00	-0,01	-0,02
Udgifter	49,88	0,01	-0,04	-0,17	-0,30
Kollektivt forbrug	7,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Individuelt forbrug	17,81	0,00	-0,04	-0,14	-0,26
Sundhed	7,31	0,00	-0,02	-0,08	-0,15
Plejebolig	1,27	0,00	-0,02	-0,08	-0,15
Øvrige	6,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Social omsorg mv.	5,50	0,00	-0,02	-0,06	-0,11
Hjemmepleje	0,97	0,00	-0,02	-0,06	-0,10
Øvrige	4,54	0,00	0,00	0,00	0,00
Øvrigt individuelt forbrug	4,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Indkomstoverførsler	16,30	0,00	0,00	0,00	-0,01
Øvrige udgifter	8,69	0,00	-0,01	-0,02	-0,03
Nettorenteudgifter	0,12	0,00	0,00	-0,04	-0,14

† Niveau i pct. af BNP i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.7. Makroøkonomiske variable i scenarie A3 i forhold til scenarie A1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
		Procentvis ændring			
BNP	1940,2	0,0	0,0	-0,1	-0,1
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Preiseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Privatforbrug	918,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	-0,1
Offentligt forbrug	483,1	0,0	-0,1	-0,5	-0,8
- Realeffekt		0,0	-0,1	-0,4	-0,7
- Preiseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Eksport	826,2	0,0	0,1	0,2	0,4
- Realeffekt		0,0	0,1	0,3	0,5
- Preiseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Import	718,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Private investeringer	364,7	-0,1	0,0	0,1	0,2
- Realeffekt		-0,1	0,0	0,1	0,3
- Preiseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
Offentlige investeringer	66,2	0,0	-0,1	-0,5	-0,8
- Realeffekt		0,0	-0,1	-0,4	-0,7
- Preiseffekt		0,0	0,0	-0,1	-0,1
		Absolut ændring i 1.000 personer			
Beskæftigelse	2.756	0	0	0	0
- Privat sektor	1.937	0	1	3	5
- Offentlig sektor	818	0	-1	-3	-5
		Ændring i procent-point			
Arbejdsløshed	3,0	0,00	0,00	0,00	0,00

† Niveau i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.8. Offentlige finanser, pct. af BNP, ændring i scenarie A3 ift. scenarie A1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
Budgetoverskud	0,02	0,00	0,03	0,14	0,31
Primært budgetoverskud	0,15	0,00	0,03	0,11	0,20
Indtægter	50,03	0,00	0,00	-0,01	-0,02
Direkte skatter	29,03	0,00	0,00	0,00	-0,01
Indirekte skatter	16,23	0,00	0,00	0,00	0,00
Andre indtægter	4,76	0,00	0,00	-0,01	-0,01
Udgifter	49,88	0,00	-0,03	-0,12	-0,22
Kollektivt forbrug	7,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Individuelt forbrug	17,81	0,00	-0,03	-0,10	-0,19
Sundhed	7,31	0,00	-0,02	-0,06	-0,11
Plejebolig	1,27	0,00	-0,02	-0,06	-0,11
Øvrige	6,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Social omsorg mv.	5,50	0,00	-0,01	-0,04	-0,08
Hjemmepleje	0,97	0,00	-0,01	-0,04	-0,08
Øvrige	4,54	0,00	0,00	0,00	0,00
Øvrigt individuelt forbrug	4,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Indkomstoverførsler	16,30	0,00	0,00	0,00	-0,01
Øvrige udgifter	8,69	0,00	0,00	-0,02	-0,03
Nettorenteudgifter	0,12	0,00	0,00	-0,03	-0,11

† Niveau i pct. af BNP i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.9. Makroøkonomiske variable i scenarie A4 i forhold til scenarie A1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
		Procentvis ændring			
BNP	1940,2	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	-0,1
Privatforbrug	918,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Offentligt forbrug	483,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,4
- Realeffekt		0,0	-0,1	-0,2	-0,3
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	-0,1
Eksport	826,2	0,0	0,0	0,1	0,2
- Realeffekt		0,0	0,0	0,1	0,2
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Import	718,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Realeffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Private investeringer	364,7	0,0	0,0	0,1	0,2
- Realeffekt		0,0	0,0	0,1	0,2
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
Offentlige investeringer	66,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,4
- Realeffekt		0,0	-0,1	-0,2	-0,4
- Preiseffekt		0,0	0,0	0,0	0,0
		Absolut ændring i 1.000 personer			
Beskæftigelse	2.756	0	0	0	0
- Privat sektor	1.937	0	0	1	3
- Offentlig sektor	818	0	0	-1	-3
		Ændring i procent-point			
Arbejdsløshed	3,0	0,00	0,00	0,00	0,00

† Niveau i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.

Tabel 7.10. Offentlige finanser, pct. af BNP, ændring i scenarie A4 ift. scenarie A1.

	2018 †	2025	2030	2040	2050
Budgetoverskud	0,02	0,00	0,02	0,08	0,17
Primært budgetoverskud	0,15	0,00	0,02	0,06	0,10
Indtægter	50,03	0,00	0,00	0,00	-0,01
Direkte skatter	29,03	0,00	0,00	-0,01	-0,02
Indirekte skatter	16,23	0,00	0,00	0,01	0,01
Andre indtægter	4,76	0,00	0,00	0,00	-0,01
Udgifter	49,88	0,00	-0,02	-0,06	-0,12
Kollektivt forbrug	7,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Individuelt forbrug	17,81	0,00	-0,01	-0,05	-0,10
Sundhed	7,31	0,00	-0,01	-0,03	-0,06
Plejebolig	1,27	0,00	-0,01	-0,03	-0,05
Øvrige	6,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Social omsorg mv.	5,50	0,00	-0,01	-0,02	-0,04
Hjemmepleje	0,97	0,00	-0,01	-0,02	-0,04
Øvrige	4,54	0,00	0,00	0,00	0,00
Øvrigt individuelt forbrug	4,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Indkomstoverførsler	16,30	0,00	0,00	0,00	0,00
Øvrige udgifter	8,69	0,00	0,00	-0,01	-0,01
Nettorenteudgifter	0,12	0,00	0,00	-0,02	-0,06

† Niveau i pct. af BNP i grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på den makroøkonomiske model DREAM.